

એલમે ક્યાફા

અથવા

મુખલક્ષન વિદ્યા.

પ્રગત કરનાર

ખેડરાંમજી જમશેદજી વેલાતી

મુંબઈ,

ધોભીતલાવ ઉપર નંબર ૭૭૦ વાલા પેરમાં
વરતમાંન પ્રેસમા મનચેરજી હાથંગજી
જાગોસે છાપીડું છે.

૧૮૭૭ ઇસવી.

(કિંમત રૂ૨)

ગુજરાત વિદ્યાલય ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
મુજ પત્રી કૉપીરાઈટ-સંગ્રહ
૧૧૧૭

[આ ચોપડી સરકારી કાયદા પ્રમાણે]

રજીસ્ટર કરાવેલી છે.]

દીબાચો.

જે પરમાને જે અનન્યાં માનસોની મુલાકાત કરાવવાને એક તીજો માનસ જોઈએ છે તેમ એક પુસ્તકની મુલાકાત લેણે સાથે કરાવવાને એક સારા દીબાચાની અગત છે. ધનીક વખતે એમ ખી બને છે કે કોઈ તીજની મારફત વગર જે માનસો એકેક સાથે મુલાકાત કરી શકે છે, અને તેજ પરમાને વાંચનારાઓ પત દીબાચા વગર એક લખનારની મુલાકાત કરવાને શક્તિવાન હોએ છે; પત જે બાબતની ઉપર પાસેનાં પાનાંઓ રોકવામાં આપ્યાં છે તે બાબત આપનાં લેણેને એતલી તો નરી અને અનનની છે કે દીબાચા તરીકે થોરાક શબ્દોની વાત કરતાં એ બાબતને ગેરધનિસાથ મલવાની ધામતી રહે છે. એલએ ક્યાશ અથવા મુખલક્ષત વિદ્યા ઉપર જ્યારે ખી મહને માહગ મિતરે વચે વાત થતી હતી ત્યારે તેઓનાં મનમાં એવા ખ્યાલ ઉત્તપન થતો મહને જનાતો હતો કે જે પરમાને બરામન બીખારીઓ વેહમી ઓરત મરદોનો હાથ જોઈ તેઓનું બવિશ વરતવાની થગ વિદ્યા કરે છે તેવી એખી એક થગ વિદ્યા છે, અને આવા વિચારથી જેમ મશખેરા જીવાનો બરામન બીખારીઓની થેકરી કરે છે તેમ તેઓ માહરી કરતા. પત તેઓને તેમજ ખીજઓ, જેઓ એને એક ખરી વિદ્યા તરીકે માનવાને અચકાતા હોએ, તેઓને હું જનાવવાની રજ લઉં છું કે આ વિદ્યા ખરી છે એતલુંજ નહિ પત જે સધલી વિદ્યા આજ મૂખી અપન યનામ્લી છે તે સધલીઓમાંની પેહેલે દરજેની વિદ્યાઓની સુધમાં ગનાવ લાયકની એ વિદ્યા છે. એ વિદ્યા હાલ પોતાની બચગીની હાલતમાં ખી નહિ પત મુવાવરી હાલતમાં છે, અને પુરોષ ખંદ, જે આજના જમાનામાં વિદ્યાનું પાલનું છે, ત્યાં પત એ વિદ્યા ઝાજી જનાઈ નથી. પુરોષ

અંદની તમામ કેલવાએલી ભાષાઓમાં એ વિદ્યા ઉપર કંઈપણ લખાયું હોય તો તે જરૂરમત ભાષા છે, જેમાં લેવેતર નામનો એક વિદ્વાન પાદરી, જેને આએ વિદ્યાને પોતાની જીંદગીનો એક ખાસ અભિઆસ ક્રીધા હતો, તેને લખેલાં એક મહાભારત પુસ્તક સિવાય ખીજું કંઈ નામ દેવા લાયક નથી. એ પુસ્તકમાં એ બાબત ધનીજ સેહલી રીતે સમજાવવામાં આવી છે તથા એનો તરજુમા અંગરેજી ભાષામાં થયો છે જે એલફિ-નસ્ટન કોલેજ, સેસુનસ મીકેનિક ઇનસ્ટિટ્યુટ, અને નેતીવ જનરલ લાઇ-બરેરીઓમાં આ લખનારનાં જોવામાં આવ્યો હતો. એ ઉપરાંત કોઈ વોકર નામના શખસની એજ બાબત ઉપર લખેલી એક અંગ્રેજી ચોપરી જોવામાં આવી હતી, જેમાં તે લખનારે બિંજની વિદ્યાનાં પોતાનાં માનનો એવો તો બોલ્યો અને બપકાદાર ઉપયોગ ક્રીધા છે કે તેનું લખાન સમજવાને કોઈ કાબેલ દાકતરની મદદ જોઈએ. આએ વિદ્યા જો કે, આગલ કેલું તેમ, હજુર તો એક સુવાવર્ષ અચ્ચું છે અને છતાં તે એતલું તો પ્રલૂપ છે કે તેને નાખ વિદ્યા નામનાં એક ખીજાં બાલકને જનમ આપ્યો છે. નાખ વિદ્યા, જેને ઈદન વોરિક નામનો એજ બાબત ઉપરનો એક અને ધનું કરુંને શકત સારો લખનાર અંગરેજીમાં Naseology નું નામ આપે છે, તેની એક ધની મનોરંજક વિદ્યા છે જેની મદદથી માનસનું નાખ જોઈ તેની મગજ શક્તિ પારખવાને બની આવે છે; અને જ્યાં સૂંધી એ મધ જાતે આખ્યે નહિ ત્યાં સૂંધી એની લેઝતનો ખરો ખ્યાલ આપનાથી મેલવાશે નહિ.

પાસેનાં પાંતાઓમાં આપેલાં લખાનને બે ભાગમાં વેહ્યો નાખ્યાં છે, જે વિશે થોરેક ખાલાસો જરૂરનો છે. મુખલક્ષન વિદ્યાનો લાભ દરેક માનસ લેઈ શકે એવા વિચારથી નામાંકિત હક્રીમ અશલાતુન કેતલાક કા-યદાઓ મુકી ગયો છે જેનો તરજુમા અંગ્રેજીમાં વતીક થયો છે. એ કાય-દાઓનો એક તરજુમા કોઈ મુનશીએ ઉરડુ જુબાનમાં ક્રીધા હતો જેના

હાથની લખેલી પુરાની ક્રીતાબ્દ માહરા હાથમાં આવ્યાથી તેનો તરજુમો કાઢી હતો તે સાથે એક ખીજી પત્ર એજ બાબતને લગતી યુજ્જરાતીમાં લખાએલી પુરાની ક્રીતાબ્દ મલી આવી હતી જે ખેડ ક્રીતાઓની સરખામણી કરી સામગ્રી લખાન દાખલ કરવાની ઉલ્લેખ ધારી હતી જે ખીજા ભાગમાં સમાએલી છે. પત્ર આ ખીજા ભાગનું લખાન તદ્દન લુપ્ત અને અધૂરું હોવાથી તેને એક સારા જોવા સીનગાર આપવાને માટે માહરા એક ઇસ્તમિતરની સલાહ અને મદદ મેલવવાની માંગની કીધી હતી જેવને તે માંગની માહતી ખૂંચી સાથે ઉચ્ચકી લીધી હતી. તેવનનું નામ અગર જો તેમની મનાઈ નહિ હોતે તો જાહેરમાં મુકવાને માટે હું માહતું માંન સમજતે. તેવને એ ક્રીતાબ્દને વધુ સીનગાર આપવા માટે પોતાના પેહલા ભાગમાં સુંદર અને રસીલું લખાન કરી આ અધૂરી અને લુપ્તખી ક્રીતાબ્દને સારા વજનમાં લાવી મુકી છે જેમને માટે હું તેવનનો માહતો આભારી છું.

આ ક્રીતાબ્દના ખીજા ભાગમાં જો કે એરીસતોતલ જોવા એક શિલસૂકના વિચાર છે તોપન તે એતલો તો નકામો છે કે જે કોઈ તેની ઉપર ભરોસો રાખી એ કાયદાની મદદથી કોઈની પરિક્ષા કરવાની કોશિસ કરશે તો તે પોતાને થગશે. મુખ્યલક્ષન વિદ્યા આજે એતલી પુત્ર નથી થઈ કે એ વિદ્યા ઉપરથી ભરોસાદાર કાએદા આપને ઉપજાવી શકે.

આએ પુસ્તકમાં જે ચાર ખેતસ આવી છે તે લેવેતર ઉપરથી લીધી છે અને જો કે તે ધનીજ મેહનતથી અને સંભાલથી પારવામાં આવીછે તોપન કોઈ આકરતિઓની નાહલી લીલીઓ તથા ખારીક ક્રાનાઓમાં અસલ કરતાં જરા ફર રેહી ગયો છે.

જાપનારની મુંબઈમાંથી ગેરહાજરીને કીધે ચોપરીમાં ધની ગમ નો-
રનીને લગતી ભુલો રેહી ગઈ છે નથી તે દલગીર છે.

જો આજે નાહલી ચોપરી વાંચનારાઓને અને વિદ્યાર્થીઓને લેવે-
તરની ચોપરી વાંચવાની કૃકત ઉસકેરની જ કરશે તો આ ચોરાં પાનાંઓને
જાપનાર પોતાની મેહનત બર આવેલી સ્મજશે.

આ ક્રીતાબની અંદર જે નામદાર રાજકુવરાએ તથા મેહરબાન
પારસી શેયોએ જે આશરે આપ્યો છે તેમને માતે સેવક માહતો આ-
ભારી થયો છે.

મુંબઈ

જુલાઈ ૧૮૭૭.



એલમે કયાકા

અથવા

મુખલક્ષન વિદ્યા.

ભાગ ૧

એલમે કયાકા અથવા મુખલક્ષન વિદ્યા એક એવી વિદ્યા છે કે તેની અગત્ય વિશે અસુસ્થ શબ્દો લખવાની કશી જરૂર નથી. આ વિદ્યાના અભિઆસનું મુલ પુદરતે માનસમાં અવ્યવસ્થાનું દુઃખ છે, અને એ અભિઆસનો લભ માનસ જાત એવીતો એમાલમ રીતે લેવા કે તેને તેની અગર રહેતી નથી. ત્ય અથવા દશ મહિનાનું એક બાલક એક પુરુષના હાથમાં ખૂંચી રહ્યા મળે છે અને બીજાના હાથમાં જતાં રીતે નાશન કરે છે તેનું કારન શું? તેનું કારન એકે પેહલાનાં મુખલક્ષન તેને ભાવે છે અને બીજાનાં નથી ભાવતાં. પત્ર આ બાબત ઉપર વધુ જાણવાની આગમજ એ વિદ્યાનો અર્થ જાનવો અગત્યનું છે.

માનસ જાનની અંદરની બાંધનીને બહારની બાંધની સાથે ને સંબંધ રહે છે તે સંબંધ જાનવાની વિદ્યાને એલમે કયાકા અથવા મુખલક્ષન વિદ્યા કહે છે. જો આપને એમ ક્ષે કે માનસની અંદરની બાંધની પુદરતે વાદ શક બનાવે તો તે જોતું રહેવાય નહિ. કાન કે એક માનસની અંદરની બાંધનીમા જે જે વિકારો પેદા થાય છે તે વિકારો ધની રહેવાથી તેના એકા ઉપરથી અથવા તેનાં શરીરના બીજા અવયવો ઉપરથી આપને જાની શક્ય છે, અને તે એવી તો ખરી રીતે કે તેમાં ચુક મુદ્દા થતી નથી.

એક માનસ જો દલગીર હોય છે તો આપને તેના ચેહરા ઉપરથી તે ઈતલીતો ઝરપથી જન્યે છિયે કે તેતલી ઝરપે એક પાત્રી ગરમ છે કે થંદું ને જાનો શકાય. તેમજ તેની ખુશાલી પન તેના ચેહરા ઉપરથી વાંચી શકાય છે. એક સમજમાં આવેલાં બાલકથી તે માહતને સેહજ વારમાં આધિન થનાર ખુદા સૂધી જાનવાને શક્તિવાન છે કે કોઇ ચોક્કસ માનસ માગિલી ચોજ આપવાને રાજી છે કે નહિ, તે જાગરથી ના પારે છે, કે ઉદાવે છે, તે આનાકાનીથી આપે છે કે ખરાં દિલથી. આ જે જનાય છે તે એલમે કયાકા અથવા મુખલક્ષન વિદ્યાની મદદથી જ થાય છે. આ વિદ્યાનું જ્ઞાન એકલાં માનસમાં જ હોય એમ નથી, પન એ વિદ્યાનું જ્ઞાન ઉતરતાં જાનવરોમાંથી ખુદરતે વધતું ઓછું સુકેલું છે. જેથી કોઈ તપાસી જોયે તેને માલમ પરશે કે તેલાક કુતરા પોતાના ધનીનાં ઘેરમાં આવનારા અજાન્યા માન-સોમાંથી કોઇને ભાંસે છે અને કોઇને નથી ભાંસતા. જેને તેઓ ભાંસે છે તેના બહારનો દેખાવ એવો હોય છે કે પેલાં પ્રાણીને તેને વિશે શક ઉપજ્યા વિના રહે જ નહિ. વલો કે તલીક વખતે મં એમ પન દીધું છે કે જો એક કુતરો પોતાના ધનીને શોકાતુર જોયે તો પોતે પન દલગીર થઇને એકગમ ભેસી રહે છે. આતલાં ઉપરથી સામેત થઇ શકે છે કે ઉતરતાં પ્રાણીઓને પન આ વિદ્યાની વધતી ઓછી અશર ખુદરતે કીધી છે.

કેટલાકો એવાબા નિકરશે જેઓ આ વિદ્યાને એક જાતનો વેદ સમજશે તથા એ વિશય ઉપર થતાં લખાનને ખુદા તથા દોશાંઓને લાયકનાં તાહેલાં ગનશે. પન તેવાઓને મારી તરપથી કાંઈ ખી કેહવાના કરતાં સેવેતર નામના એક જરમન લખનારનાજ ચબ્દોમાં કેહું છું કે:—

But whatever may be objected against the truth and certainty of the science of physiognomy by the most illiterate, or the most learned; how' much soever he who openly professes faith in this science may be subject to ridicule; to philosophic pity and contempt;

it still cannot be contested that there is no subject thus considered, more important, more worthy of observation, more interesting than man, nor any occupation superior to that of disclosing the beauties and perfections of human nature."

“મુખ્યલક્ષણ વિદ્યાની વિશ્વ સુધી અમાન અથવા તો સુધી વિદ્યાનની તરફથી કાંઈની બાલવામાં આવે, જે કોઈ એ વિદ્યાને બાલવી રીતે માનતો હોય તેને ગમે એવો હોય કાલેવામાં આવે, શિલ્પસુદ્ધા તેની ઉપર ગમે એવો દયા કરે અથવા ચિત્રકાર બનવાને, તો પત્ર આ વિચારની વિશ્વ જગ્યાએ નહિ કે માનસનાં કરતાં કોઈ બીજો વિષય વધારે અગત્યનો, વધારે અભિમાન કરવા લાયક, અને વધારે મનોરંજક નથી, અને માનસજાતના અવાસની ખૂબી અને પુનઃતા જનવાના કામ કરતાં કોઈ બીજું કામ વધારે ઉચ્ચ નથી.”

જો આ વિદ્યા વેદમી મેહનતનું પરિણામ હોય તો કાંઈ નહિ અગાધ વિદ્યા અને રચાયત શાસ્ત્રની વેદમનાં પરિણામ કેહવાય ? કારનકે જેમ બીજી સમક્ષી વિદ્યાની સ્થાપના નજર હેયલ પરતા બનાવોને સંઘી, તેઓનું અંદન કરી તે અંદનમાંથી સામાન્ય કાયદાઓ ઉપજાવીને કીધીએ તેમજ આ મુખ્યલક્ષણ વિદ્યાનેબી, દિલ અને મનમાં ઉપજતા જુદા જુદા વિકારોની ચેહરા ઉપર છાતી અસરોને સંઘી તેઓમાંથી સાધારન કાયદા ઉપજાવી કાલેરીને સ્થાપી છે. શું સાધારન નજરે જોતાં એવું નથી માલમ પરતું કે નિક્ષન આંખવાલા શખસની બુદ્ધિ પત્ર નિક્ષન હોયએ ? શું જે માનશાનાં કપાલ ઉપર નકીર હોયએ તેઓ ઉમદા વિચાર કરનારા નથી માલમ પરતા ?

આ વિદ્યાની તરફેનમાં ભાષા બીજી સામેતી આવેએ. શું આપને એમ નથી કેહતા કે એને બધાં સહસ્રાં, નસકોશં સહસ્રાં, એનો ચેહરો ગલાહી પુરેએ, એની આંખમાં શરમ નથી, એ પાતી ઉતાર થઈ ગયો, એનું મહાનું આતલું થઈ ગયું, તેને નેન નીચાં કીધાં, તેના

હોય ફિક્કા થયા ? આ બધી ઇસ્તલાહો શું જાહેર કરેછે ? એજકે માનસના બહારના દેખાવ એતલે મુખલક્ષનથી તેની અંદરની બાંધતીના વિકાર આતને જાની શકો છો.

જો આ વિદ્યામાં કાંઈ સમાધાન નહિ હોય્મિતો વારે ધદીએ માનસો જુદે જુદે પ્રસંગે દોલ ધાયેછે તે શાને માને ? જ્યારે તેઓ જાનેછે કે આમારી ખરી મતલબ આમાગ ચેહરા ઉપરથી લોકો જાની લેશે ત્યારે તેઓ પોતાના ચેહરાના જુદા જુદા ભાગોને પોતાની ખરી મતલબ છુપાવવાને વારને તદત જુદીજ વલાત આપીદેવછે. જ્યારે એક માનસ કોઈ બાબતસર એક મંદલીમાં ખસીઆનો પર જાએછે ત્યારે પોતાની ખેજલત પોતાના ચેહરા ઉપરથી છુપાવવાને અરથે ચેહરાને તરત હસતો કરી નાએછે. આજ એક દાખલો સામિત કરવાને બસે કે મુખલક્ષનની વિદ્યા કાંઈ ઓતી નથી, એ વિદ્યા કાંઈ વેદમનું પરિનામ નથી, એ વિદ્યા કાંઈ જુધાઓ અને દોરીઓનાં તાહુલાને લાયકની નથી, પત એ વિદ્યા માનસે માનસને પીછાતવાની ખરી અને ખુદરતી મારકાં છે. સ્વતંત્ર નામનો એક વિદ્યાન કેહુએ કે—

“ However delusive the science of physiognomy, or of discovering the character of man from his form and features, may appear to most persons; nothing is more certain than that every observing and feeling man possesses something of this science; and reads, in part, in the faces and members of man, their present thoughts and passions.

We after affirm, with the greatest certainty, that a man is sad, merry, thoughtful, uneasy, or fearful, merely from the testimony of his countenance, and should be exceedingly surprised to hear ourselves contradicted. It is likewise certain that we read, in the form of man, and particularly in the countenance something of what passes in the mind.

By viewing the body, we view the soul. From these principles we may deduce that the body is the image of the soul, or that the soul itself is rendered visible.”—

“મુખલક્ષન વિદ્યા અથવાતો એક માનસની ચાલચલન તેના ચેહરા અને આકાર ઉપરથી શોધી કાઢવાની વિદ્યા, ગમે એવી થયારી ધનાઢ માનસોને લાગે પન આતલુ તો ચોક્કસ છે કે દરેક માનસ જેને તપાસવાની અને લાગવાની શક્તિ હોયછે. તેઓ એ વિધવાનુ કાંઈપન માન ધરાવેછે અને માનસના ચેહરામાં તથા તેનાં શરીરના ખીજ ભાગોમાં તેના વર્તમાન વિચાર તથા શુદ્ધતા વાંચેછે. આપને એક માનસના ચેહરાની ગવાહી ઉપરથી વારે ધદીએ ધનીજ આતરીથી કેહવે છિયે કે ને ઉદાસ, ખુશ, વિચારમાં, ખેચેન, અથવા બિહામનો છે, અને જો કોઈખી તે બોલવું રદ કરેછે તો અજબ થઈએ છિયે. આ વાતતો ચોક્કસ છે કે માનસનાં મગજમાં શું બનેછે તેની થોરીક ખબર આપનને તેનાં શરીર ઉપરથી અને ખસુસ કરીને તેના ચેહરા ઉપરથી મલેછે. શરીરને જોયાથી આપને આતમાની જોયે છિયે. આ ઉપરથી આપને એવું અનુમાન કરી શકવે કે શરીર આતમાની સખીછે, અથવાતો આતમા પોતે દેખી શકાયછે.”

ઉદા નામનો એક વિદ્વાન કહેછે કે:—

In like manner must the varieties of the mind be displayed in the varieties of the body. Hence the body must contain something in and itself, in its form, as well as in the form of its parts, by which an opinion may be deduced concerning the native qualities of the mind.

... .. Thus considered, the art of judging man, by the form of his members, and of his whole body, and which usually is called physiognomy, is well founded.

“વલી મનના તરેહવાર ફરકારો શરીરના ફરકારોથી બહાર થવા બનેલે. તેતલા માતે શરીરમાં, શરીરના આકારમાં, અને શરીરના ખાગોના આકારમાં કાંઈ એવું હોવું જોયે, જે ઉપરથી મગજની જાતી ખાસીખતો નિશ્ચિ એક અનુમાન ઉપજાવી શકાય.

“આવી રીતે જોતાં માનસને તેના અવ્યયો અને તેના આત્મ-શરીર ઉપરથી પારખવેના હુનર જેને સાધારન રીતે મુખ્યલક્ષન વિદ્યા કહેવામાં આવેછે, તે એક પાયદાર વિદ્યા છે.”

વલી એ વિધ્યાની તરફેનમાં સવેતર નામનો એક વિધવાન કહેછેકે:—

“Further; with how much justice may we not grant precedency to that science which teaches the Knowledge of men? What object is so important to man as man himself? What knowledge can more influence his happiness than the knowledge of himself? this advantageous knowledge is the peculiar province of physiognomy.

“જે વિદ્યા આપને માનસ જાતનું માન ચિખવે છે તે વિદ્યાને ગમે એવોભાઈ ધનસાસ આપીને આપને સહયો પેહલી શું નહિ મુકશું? માનસના કરતાં ખીજો કીઓ વિશ્વ માનસ જાતને વધારે અગત્યનોછે? ખુદ પોતાનાં માન કરતા ખીજું કીઈ માન તેનાં મુખની ઉપર ચારી અસર વધારે ઉપજાવી શકશે. આ શાયદાકારક માન આપવાનું કામ એખલું મુખલક્ષન વિદ્યાનું જ છે.”

આત્મનાં ઉપરથી વાંચનારની આતરી થશે કે એ વિદ્યા કોઈખી રીતે ખાલી તથા ધિક્કારવા જોગ નથી, જો દુનયામાં કોઈ વિદ્યા ઝાંખી હોય કે જેનું માન બાલક તેમજ બુધાને, માનસ તેમજ હુવાનને હોખેતો તે આ વિદ્યા છે. કેનિંગ નામનો એક લખનાર કહેછે કે “દરેક માનસ એકેકી કેતાબ છે, જો તમોને તે વાંચનાં આવરતી હોખેતો,” એ કેતાબ વાંચવાને જે માન જોયે છે તે મુખલક્ષન વિદ્યાનું માન છે. મુખલક્ષન વિદ્યાનાં માનથી ગોયા એક આંખ આપને વધુ મલેછે જેમાંથી માનસ જાતના અંદરના બ ગમાં શું બનેછે તે આપને જોઈ શકિયે છિયે. જો એ વિદ્યાની હસ્તી નહિ હને તો આ દુનયામાં માનસ જાત એક જાતનાં અધારામાં ગોતાં ખાયા કરતે. દોલધાલુ શખસો આ દુનયામાં

અની સેહલાઈથી શરી જતે. વેપારીઓને લેહના દેનામાં એક ખીજનાં મુખ-
લક્ષન કામે લાગેછે જ્યથી તેઓ એકેકની પરીક્ષા કરે છે તે પરીક્ષા થતે
નહિ, અને માનસ જાત સુધનાં ઉપર એકજ સરખો વીથવાય મુકતે અ
થવા એકજ સરખો ચિન્હાર નાખતે.

આ વિદ્વાનું માન દરેક માનસમાં થોડું યા ઘનું ખુદરતી રીતે આવવાથી
એક જાતનું જોતું થ.એછે. તે જોતું એ કે લોકો અને તેમાં ખસુમ કરીને
સુધરેનાં દેશનાં લોકો પોતાનો ખુદરતી ખવાસ ધાકી કોઈ ખીજો ખવાસ પો-
તામાં છે એવું દેખાવતે અખ. ગાલ, નાંખ, કપાલ, અને એ વીગેરે
ચેહરાના ખીજ ભાગોને જુદીજ વલન આપી દેય છે. એ વલનને આપને
સાધારન રીતે દોષ કેહયે છિયે અને એવું કામ કરનારા મરદ અથવા ઓ-
રતને દોલઘાલુ મરદ અથવા દોલઘાલુ ઓરત કેહયે છિયે. દોલઘાલુ લોકો
તરેહવાર રીતે પોતાનો જાતિ ખવાસ છુપાવેછે અને એવા એક વર્ગનું
અંગ્રેજોનો મહાન કવિ શેક્સપીઅર નિમ્નલા શબ્દોમાં ખયાન આપેછે:—

Why should a man whose blood is warm within,
Sit like his grandsire cut in alabaster?
Sleep when he wakes and creep into the janud'ce
By being preevish ? I tell thee whats, Antonio—
I love thee, and it is my love than speaks—
There are a sort of men whose visages
Do cream and mantle like a standing pond,
And do a wilful stillness entertain,
With purpose to be dress,ed in an opinion
Of wisdom, gravity, profound conceis,
And who should say I am sir oracle,
And when I ope my lips let no dog bark,
O my Antoris, I do know of these

That therefore only are reputed wise
 For saying nothing, who, I am very sure,
 If they should speak, would almost down those ears
 Which, hearing, them, would call their brothers fools."

મુખલક્ષ્મણ વિદ્યાળી તરફેતમાં જેને આપ્પે નાહના વિરતારમાં લા-
 બામાં આપ્પું છે તેમાં આપ્પે અને નિચે આપેલા દાખલાઓ એક મ-
 જબૂન સામેતી થઇ પરેછે. જ્યાં સુની એકુળી ધંભીર માનસ હસમુખો
 દેખાવાની અથવા એકુળી હસમુખો માનસ ગંભીર દેખાવાની યત્ન કરતો
 જનાથે ત્યાં સુની આપ્પે મુખલક્ષ્મણ વિદ્યાળી સચાઇ ઉપર થતા હોમલા
 તદન નાવાયદાર ગણાયે.

ઓલીવર ગોલ્ડ રિમઠ પોતાની દિશરતેદ વિલેજ નામની જાનીતી કવિ-
 નામાં એક ઇમ્પ્રોકલ માસતરનું જ્યાન આપેછે જે ઇમ્પ્રોકલ માસતરનો ચે-
 હરો શહુર જેતાજ નિશાલીઆઓ માસતરનો જવાસ પામી જતા
 હતા, જે નિચે આપેલી લીલી ઉપરથી જનાથે.

There in his noisy mansion, skill'd to rule,
 The village master taught his little school.
 A man severe he was, and stern to view;
 I knew him well, and every tenout knew;
 Well had the boding tremblers learned to trace
 The day's disasters in his morning face."

ખીજ એવા ગણુ દાખલા મલી આવથે જે ઉપરથી એવું જનાથ
 કે મુખલક્ષ્મણ વિદ્યા કાંઇ ખોતી વિદ્યા નથી અને તેની અસર અને તેનું
 માન માનસ જાતને ઓછાં વધતાં હોએછે જોકે ક્ષત્રીક વખતે તો તેને
 પોતાને ખી તે વાતની અપ્પર રેહતી નથી. જ્યારે તેનીસન કેહેછે કે:-

His very face with change of heart is changed,

ત્યારે તેહમાંથી આપસી બાબતની સરચાઈ કેવી રીતે સંચિત થાએછે ? એ વિદ્યાની તરફેન કરતાં હજાર વધુ દાખલા દલીલો આપી શકાશે પન આ નાહલી ચોપડીનો વિસતાર ધ્યાનમાં લેતાં જેતલા ઉપર આપ્યા છે એતલા પૂરતા છે.

મુખલક્ષન વિદ્યાની વિરૂદ્ધ પક્ષવાલાઓ પોતાની તકરારમાં ઝાપાઈ રસ નામના યુનાની કઆશ સનાસીએ સોફિસ્ટીસનાં મુખલક્ષન પરથી તેના યુન વિશે જાણું કેહું હવું તે દાખલો મજબૂતથી આગલ કરેછે.

એક વેલાએ ઝાપાઈરસને પુછવામાં આવ્યું કે સોફિસ્ટીસ કેવો માનસ છે તે એનાં મુખલક્ષન પરથી કેહ; ત્યારે તે જોડ્યો કે: “તે બેવકૂફ, હેવાનની ખસલતનો, અને છાકતો હોવો જોઈએ.” આ ઉપરથી સોફિસ્ટીસનાં ચેલાઓ હસી પડ્યા અને મુખલક્ષન વિદ્યા જાતી છે એવું કેહવા લાગ્યા, પન સોફિસ્ટીસ પોતે એ વિદ્યામાં એતબાર રાખતો હતો તેથી તેને પોતાના ચેલાઓને ધીરજથી સમજાવ્યું કે બેશક ખુદરતે તો મને આ શખસે કહ્યું તેવાજ બનાવ્યો છે પન મેં પોતે નેકીનાં બલે મારા જાતિ ખવાસને સુધાર્યો છે.

આ દાખલાને આધારે જેઓ તકરાર કરેછે તેઓના વાંધાને લેવેતર ધનીજ અસરદારક રીતે હાંકી કાઢેછે. એ જરમન વિદ્વાન કબૂલ કરેછે કે ઝાપાઈરસ એક અચ્છો મુખલક્ષન વિદ્યાર્થી હતો અને તેને સોફિસ્ટીસનાં મુખલક્ષન ઉપરથી જાણું પરિનામ ઉપજાવ્યું તેથી કંઈ એ વિદ્યાની મજબૂતીને જરાખી આંચકો લાગતો નથી. એ વિદ્વાન કેહેછે કે એક મુખલક્ષન વિદ્યાર્થી ગમે એવોખી પોતાની વિદ્યામાં કુશલ હોએ તોપન તે ચુક નહિ કરે એમ તો મનાએજ નહિ. એક દાડતર ગમે એતલો પોતાનાં કામમાં માહિતગાર હોશે પન શું કોઈ એમ કેહશે કે તે આતલો બધો હુશ્યાર છે તેથી તેના હાથ તલેનું કોઈખી દરદી મરી જવું નહિ જોઈએ ? જો શોમાં એક વિદ્યાર્થી જાતો પરે તો શું તેથી કરીને આપને તેની વિ-

ધાની વિરૂદ્ધ જમશું ? અને જો જમએ તો એક વૈદના હાથે દરદી મરી ગયો વાસતે કાંએ નહિ વૈદકશાસ્ત્રનીખી વિરૂદ્ધ જમએ ? જો એક ખચ્ચું ખાર આંગલાનું જન્મેતો ખીજાં ખચ્ચાં દશ આંગલાનાં જન્મે છે એ વાત શું આપનાથી ના પરાશે ?

પાસેનાં પાના ઉપરનાં સોક્રેતીસનાં ચિતર ઉપર નજર કરતાં દરેક સાધારન માનસને તે નાપસંદ લાગશે પન એજ સાધારન નજરે દેખાતા નાપસંદ ચેહરામાં ખૂબીઆ દખારનારી ધનીક નિશાનીઆ છે જેઆ પ્રકત છુપી છે. એ પાધરસ જો કે તેના પોતાના વખતનો અચ્છો વિદ્યાર્થી હતો તોપન તે આવી નિશાનીઆ જોવાને તદન અશકત હતો. આએ એક અગત્યની વાત છે કે જેખી કોઈ આએ વિદ્યાની મદદથી એ વિદ્યાનો લાભ લેવા માંગતો હોએ તેને સાધારન માનસોની નજર કરતાં વધારે ચહરતી નજર હોવી જોયે, ચેહરાની જે નિશાનીઆ સાધારન નજર જોઈ નહિ શકે તે નિશાનીઆને ખારીકાથી જોઈને તપાસવાની તેનામાં શક્તિ હોવી જોઈએ નહિ તો તે એ વિદ્યાનો લાભ લેઈ શકશે નહિ. સોક્રેતીસને વાસતે લેવેતર કેહેછે કે:-

“ To the unphysiognomical eye, the form of the countenance of Socrates might appear distorted, although the mutable features might have displayed celestial beauty.”

માનસ જાત પોતાના જાતિ ખવાસ સુધારીખી શકેછે અને ખગારી ખી શકેછે. ખવાસનો આએ સુધારો અને ખગારો માનસના અસલી ચેહરામાંખી ફેરફાર કરેછે. એક માનસ પોતાની જીંદગીનાં પેહલાં પચીસ વરસ ધનીજ સારી રીતે ચાલે પન પાછલથી તે ખરાબ લખોમાં પ્રસી પડે તો તેનો ચેહરો જે પચીસ વરસની તેની ઉમર સૂધી ધનો સારો હોવો જોયે તે આસતે આસતે ખગરતો જાએ છે અને ગોયા તેના લખો તેના ચેહરા ઉપર છપાઈ આવેછે. આએ ખાખતને દર્શવનારી એક વાત છે કે



SOCRATES.

એક વેલાએ એક દિકરો પરદેશ જતી વખતે પોતાના આપની છેલ્લી મુ-
લાકાત લેવા આખો ત્યારે તેના આપે તેને કેહ્યું કે દિકરા, હું ખીજી કંઈ
નહિ ઇચ્છતો પન જેવો એહરો તું ધેરમાંથી લઈ જાએછે તેવો એહરો
ધેરમાં પાછો લાવજે. આની મતબલ એજ કે તું તાહરાં લક્ષન પરદેશ
જઈને બગારી તેઓની નિશાની એહરા ઉપર લાવતો ના.

જેમ માનસના ખવાસના બગારા સાથે તેનો એહરોખી બગરેછે તેમ
તેના ખવાસના મુધારા સાથે તેનો એહરોખી મુધરે છે. એવાં માનસોના
એહરા મુખલક્ષન વિદ્યાર્થીને લગાર ગુચવન ભરેલા થઈ પરે છે કારન કે
તેઓના એહરામાં બે ઉલતી જાતની નિશાનીઓ માલમ પરે છે. સૌકે-
લીસનોખી એવોજ એક એહરો હતો જે એહરા આગલ ઝાપાઈરમનું માન
ગાંબુ ગયું.

મુખલક્ષન વિદ્યાની વિરુદ્ધ ખીજખી વાંધાઓ લાવવામાં આવે છે
જવા કે, એક માનસ દેખાવમાં નખલો હોએ છે તોપન તે કેરદારે સિંહ
હોએ છે, એક માનસ દેખાવે સિંહ હોએ છે પન કેરદારે નખલો હોએછે,
કોઈ બહારથી ધનોજ મગર દેખાએ છે પન જ્યારે તેની સાથે કામ
પાર્યે ઇછે ત્યારેજ જનાએ છે કે તે ધનો નમનતાઈ વાલો આદમી છે, અને
એવા ખીજ ધના વાંધાઓ. એ વાંધાઓ જો કે ખરા ખી હોએ તોપન તેથી
કરીને એ વિદ્યાને કોઈખી રીતે ઘેઠો પુગતો નથી. કુદરતમાં એવી બોહલી
શક્તિ છે કે તેથી તે સ્વપ્નામાં નહિ જોએલી અજાએખીઓને પેદા કરે
છે અને જો માનસ જાતની બોહલી વસતીમાં એવા ચોરાક જનાઓ, જે-
ઓ બહારથી એક ખવાસના દેખાએ પન અંદરથી તદન જીદાજ ખવા-
સના, હોએ તો શું થયું? આપનને શોમાંથી પાંચ અથવા દશ માનસ
એવાં મલે કે જેઓ બહારથી વુંદ મીજીજ માલમ પરે પન અંદરથી
જેઓનો ખવાસ માખન જેવો નરમ હોએ તો શું તેવા જીજ દાખલા-
ઓને લીધે નેવું અથવા પનચાનું માનસની આશ્યતો તપાસીને ઉપજા-

વેલાં પરિનામીને રદ કરીશું ? ગમે એવા વાંધા એ વિદ્યાની વિરુદ્ધ ઉઠાવવામાં આવે પન એ વિદ્યાનું ખૂદ ખાતેન એવું તો મળ્યૂત અને અગત્યનું છે કે પાંચે દાહરે જાનીલી વિદ્યાઓમાં એ વિદ્યા એક માહતો દરજ્જો ભાગવશે. હજૂર સૂધી એ વિદ્યાની પાછલ જેવું જોષમે એવું ધ્યાન નથી અપાયું, હજૂર એ વિદ્યાની અગત્ય ઉપર લોકોએ પોતાની આંખોના દોરા નથી ફેંક્યા; આત્મનું છતાંની એ વિદ્યાના ધરભમાં એવા તો ઉમદા શાસ્ત્રે માલમ પરે છે કે જેમ એ આજે ભાષ્યની પરીલી છે તેમ એ સદા ભાષ્યે નથી રેહવાની. રાજાઓને રાજ ચલાવવામાં, ન્યાયાધિશેને ધન-સાધ કરવામાં, ધરમાધ્યક્ષને ધરમની જાલવની કરવામાં તથા લોકોનો એ-તેકાદ મળ્યૂત કરવામાં, અને મુસાદરોને તેઓની મુસાદરીમાં એ વિદ્યા એક અગત્યનો સાથી છે.

મનુરય મંદલમાં રાજાઓ જેતલો ઉન્નો મરતો ભાગવેછે તેતલા તેઓ કમનસીબની છે. જેતલા તેઓ માહતા છે તેતલાતેઓ શીકરમંદ છે. તેઓને મુખલક્ષન પર ધ્યાન આપવાની ધની અગત્ય છે કારન કે જો બદખવાસના માનસોને તેઓ રાજદ્વારી કાશેખારમાં સામેલ કરેછે તો સેહજ વારમાં પોતાની અને પોતાનાં રાજની તેઓ ધુલધાની કરી બેસેછે. ન્યાયાધિશેને ગુનાહ અથવા નિર્દોશપનું એક માનસના ચેહરાપરથી જાની લેવાનું ધનું અગત્યનું છે. જેને ગુનોહ કીધો હશે તે અગરગમે એવી કાષ્ટેદાની ખારીઓમાંથી છતકી જવા માંગશે તોપન તેનો ચેહરો તેનાં કામની ખરેખરી શક્તિ આપવાને કદીની ચુકનાર નથી. જે શખશ તદન-નિર્દોશ હશે અને અગર તે ગમે એતલો ધભરાએલોની હોશે તોપન તેના ચેહરા ઉપર નિર્દોશપનું છપાઇ આવ્યા વગર રેહવાનું નથી. મુખલક્ષન વિદ્યા વગર ધનસાધ ગોયા આંધલો છે અને એક ખરોજ બાહોશ ન્યાયાધિશ પોતાની ખુરસી પર બેસીને વાદી, પરતીવાદી, તથા શક્તિઓના ચેહરા તથા તેમના હાવભાવ તપાસવાને કદી ચુકતો નથી. ધરમાધ્યક્ષને લો-

કોને કેવી રીતે ધરમના શબ્દો આપવા તે જ્ઞાનવાનાં કામમાં એ વિદ્યા ધની મદદ કરેછે. એક વાત અથવા એક સુઅર્થ દરેક માનસ પર એકજ રીતે અસર કરતી નથી માત્ર તેમને લાગેછેની રીતે વાપરવામાં તેમનાં સુઅલક્ષન તપાસવાની ધની અગત્ય છે. લેવેતર, જે ખેતે એક પાદરી હતો તે આ વિદ્યાને વાસ્તે કહેછે કે:-

“ To me, physiognomy is more indispensable than the Liturgy, It is to me alike profitable for doctrine, exhortation, comfort, correction, examination; with the healthy, with the sick, the dying, the malefactor; in judicial examinations, and the education of youth. Without it I should be as the blind leading the blind.

“ મને લીતરજી* કરતાં સુઅલક્ષન વિદ્યા વધારે જરૂરની છે. ધરમનાં કાનુનો સમજાવવામાં, લોકોને અરજ કરવામાં, સંતોષ મેલવવામાં, સુધારવામાં, તપાસ કરવામાં; તંદરોસ્ત આદમી આગલ, માદા આદમી આગલ, મોહતનાં ખીજાનાપર સુતેલા આદમી આગલ, બદ કરતુકના આદમી આગલ; ઇનસાફની ગ્રહે તપાસ કરવામાં, અને જીવાનોને ખોધ દેવામાં મને સુઅલક્ષન વિદ્યા એક સરખી પ્રાગ્ધેશકારક છે. એ વિદ્યાની મદદ વગર હું જાને એક આંધલો આંધલાને રસ્તો દેખારતો હોએ તેમ છું.”

ઉપલક્ષ કરાની સુઅર્થ ઉપર વધારે મજસુન કરવાની કશી અગત્ય નથી કારન કે તેની મતલબ રોશન રોજની માફક સાફ અને દેખીતી છે.

એક મુસાફરને તન ચીજ ધનીજ અગત્યની છે જેમાં સુઅલક્ષન વિદ્યા એક છે. બાકીની ચીજો પૈસા અને તંદરોસ્તી છે. મુસાફરીના કા. એક વિશે કોઈ એકની શખસ વિરૂદ્ધ ખોલી ગયો હોએ એવું મારા વાંચવામાં આવ્યું નથી. દરેક લખનાર મુસાફરીના પ્રાયદમાં લાંબી જખાનથી સીશત કરી ગયો છે તોપન એવા કેતલા ચોરા મુસાફરો છે જેઓ મુસા-

* લીતરજી એ ખ્રીસ્તીઓની ચોકસ જાતની બંદગીને કહેછે.

શ્રીના શ્રમિદાનો લાભ લેતા હોય. એક મુસાફર મુસાફરી કરવા જાય છે તે ગોપા કુળનાં એક માહતાં સંગ્રહસ્થાનમાં અથવા તે એક ચિત્રસ્થાન એટલે picture gallery માં જતો હોય તેમ છે. ત્યાં જઈને તેને દરેક ચીજ તેની ખાસત, તેના યુગ, તેના ઉપયોગ સુધાં જાણી આવવું જોઈએ, તેને દરેક ચિત્રને તપાસી તેની ખૂબી અને ખામીથી વાકિફ થવું જોઈએ, કેતલાંક ચિત્રમાંથી તેને નવું શિખવું જોઈએ, અને કેતલાંક તેને વખાનવાં જોઈએ. પન શું સધલા મુસાફરે આ શ્રમિદો હાંસલ કરે છે ? તેઓ કેહે છે કે અમે મુસાફરી કરી આવ્યા, પન શું તેઓની મુસાફરી એક આંધલા માનસનું ચિત્રસ્થાનમાં જઈ આવવા બરાબરની નથી ? હા, છે. અને તે શા માટે તેમ છે ? કારન કે જ્યારથી એક માનસ મુસાફરીએ જવાનો વિચાર કરે છે ત્યારથી તે છેક તે મુસાફરીથી પાછો પ્રેરે છે ત્યાં સુધી મુખલક્ષન વિદ્યાની અગત્યનો તેને કશો ખ્યાલ રહેતો નથી. મુખલક્ષન વિદ્યાની મદદ એક મુસાફરને કેતલી અગત્યની છે અને તેની મદદ એક મુસાફરે શું શું કરવું જોઈએ તે લેવેતરના શબ્દોમાં હું નિચે મૂજબ આપું છું.

“જો હું મુસાફરી કરવા જાઉં તો લોકોની યથામાં ખેમાલમ આમેજ થઈ જાઉં; ધરમનાં મકાનો, જાહેર શરવાની જગાઓ, ઇસ્તીલાઓ, નાવા-રેસ બર્યાને ઉધારનારાં મકાનો, અને ધરમાધ્યક્ષની તથા કાએદાના ક્ષિ-માએતાઓની મંદલીઓ, એ સધલાંની મુલાકાત લેઉં. સહેથી પેહલે હું એક જગેનાં રેહવાસીઓનો સામાન્ય આકાર, તેઓની લખાઈ, તેઓનાં કદનું પરમાન, તેઓનું કૌવત, તેઓની નબલાઈ, તેઓની ચાલવા હાલવાની લઘન, તેઓનો રંગ, તેઓની ધપ, અને તેઓના હાવભાવ ઉપર ધ્યાન આપું. હું તેમના દરેકનું છુતક અધ્યન કરું; તેઓને જોઉં, તેઓને સરખાઉં, મારી આંખ બંધ કરું; જે બધું મેં જોયું હોય તેને કલ્પનામાં ચિત્રાઈ, મારી આંખને પાછી ઉઘાડું, મારી ચાદાશ્વતમાં જે કંઈ ચુક થઈ ગઈ હોય તે તો તેને સમાઈ, અને આંખ વારા શરતી બંધ

ઉદ્ધાર કરે, અને જેને જોયું હોય તેનો આકાર ધ્યાનમાં રાખી તેને ધ્રુવતા શબ્દમાં લખી કાઢે અને દોરે. મારા દોરેલાં ચિત્રને લોકોના સામાન્ય આકાર સાથે સરખાઉં. આવી રીતે કર્યા બાદ હું બારીક તપાસમાં ઉતરું; ત્યાંના રેહવાસીઓનાં માથાંના સામાન્ય આકારની ઝાલ કરું અને તપાસું કે તે ગોલ છે, ચપતાં છે, ઉભાં છે, બેથાં છે, પોહલાં છે કે સાકરાં છે. પછી તેઓના ચેહરાની તપાસ કરું કે તે કેવા છે. પછી તેમનાં કપાલની, ભવાંની, આંખની કિનારી તથા રંગની, નાખની, મોંનાની, અને દાંતની તપાસ કરું અને પછી જોઉં કે એ જગાના રેહવાસીઓની આશ્ચર્ય આ સ્થળી તપાસ ઉપરથી કેવી નિકરે છે. જો ચુંતી કાઠર્યા વગર સાત માનસ લેખને તેઓના હોથ જ્યારે ઉઘરે છે ત્યારે તેની રેખ તપાસું તો હું સંતોષ પામું કે મેં ત્યાંનાં લોકોના સામાન્ય અવાસની તપાસ સુખ-લક્ષ્મ વિદ્યાગી મારફતે કીધી. જો સાત માનસને વગર ચુંતી કાઠરવે લેખને તેમની તપાસ કરી હોય તો તે તપાસ સ્થળા રેહવાસીઓની કીધી એમ સાબિત કરવાને હું હિમત કરું છું.”

સુખલક્ષ્મ વિદ્યામાં સઉથી સરસ માહિતગારી મેલવવાનું સ્થળાથી થઇ શક્યું નથી. એ વિદ્યાને અમલમાં લાવવામાં ઘની ચોકાસી રાખવી જોઈએ. કોઈ માનસનું નાખ એવી ગવાહી આપે કે એ મૂરખ છે પન તે ઉપરથી તેને મૂરખ થોકા બેસારવો નહિ. તેના ચેહરાના ખીજ ભાગો તપાસતાં તે મૂરખથી ઉલતોજ જનાઈ આવે છે. જેમ એક માનસને પ્રકત બોની આંખ હોય અથવાતો પ્રકત અન્યાઈ નાખ હોય અથવાતો પ્રકત ખતાસા જેવા ગાલ હોય તેતલા ઉપરથીજ તે ખૂંચસૂરત થરતો નથી પન તેનાં શરીરના દરેક ભાગની ખૂંચીથી તેની આંખી ખૂંચસૂરતી રચા-એલી છે † તેમ એક માનસની આંખ, નાખ, કે હોથમાં તેનાં લક્ષ્મ

† “ 'Tis not a lip or eye we beauty call,
But the joint force and fine result of all.”

નથી જનાતાં પત જમારે દરેક ભાગને ધ્યાનમાં લેવે છિયે ત્યારે તેઓની સામતી મદદથી એક પરિનામ નિકરેછે જેથી તેનો અવાસ જનાઇ આવેછે. પાશુ; જેમ સહથી ખૂબસૂરત ચિતારાઓ સહથી સરસ ચિતારાઓ હતા, જેમકે રમેન્સ, વેનદાઇક, રેશામેલ, તેમ લેવેતર કેહેછે કે સહથી વધારે ખૂબસૂરત એક મુખલક્ષન વિદ્યાર્થી હોએ તેમ તે એ વિદ્યામાં સહથી વધારે બાહ્ય નિકરેછે. ‡ “એક માનસને પેહલ પેહલુ” જોતાને વારજ જે કોઇ શખસને પ્યાર અથવા ધિકારની ચોકસ લાગતી નહિ ઉત્પન્ન થાએ તે શખસ કોઈની દાહરે મુખલક્ષન વિદ્યાર્થી થઇ શકે નહિ.” જે કોઇ શખસને પાહરોનાં માથાં ઉપરથી દેખાતી રચનામાં ખૂશાલી નહિ લાગે, એક ખૂબસૂરત ઓરતની આંખમાંથી કુતેલો આંસુનો ઝરો તેનીની નાજુક “એશક ભૂમી”માંથી ધુજતો ધુજતો પસાર થતાં જોઇને જે કોઇ શખસને લાગી નહિ આવે, એક માએને પોતાનાં કુમલાં બાલકને છાતીએ દાખવુ-જોઇ, એક બકલ્યાંને પોતાની માવતરની ગાલમાં મેદાનમાં બેઠાં કરવાં સાંબલી જેનાં દિલમાં તરેહવાર લાગતીઓ સહરે ઉતરે નહિ તે શખસ આએ વિદ્યાને વારતે તદન નકામો છે. આતો એક મુખલક્ષન વિદ્યાર્થીમાં શું શું યુનો નહિ જોઇએ તે જનાઆ પણુ હવે કીઆ કીઆ યુનો તેને અગત્યના છે તે જોઇએ. આગલ કેહ્યા પરમાને તે પોને ખૂબસૂરત હોવો જોઇએ, તેની કલ્પના ધની મનખૂત હોવી જોઇએ જેથી એક વેલાએ જોએ-

‡ “ The physiognomists of greatest symmetry are the best as the most virtuous best can determine on virtue, and the just on justice, so can the most handsome countenances on the goodness, beauty, and noble traits of the human countenance; and, consequently on its defects and ignoble properties. The scarcity of human beauty is a certain reason why physiognomy is so much decried, and finds so many opponents.”

Lavater.

લાં મુખે તેમની ગેર હાજરીમાં પોતાનાં મગજની આંખ આગલ તે ધરી શકે તેની આંખ ચલકતી, તીની, અને મજબૂત નોંઘી, તેની તપાસ કરવાની શક્તિની ઉપર તેનો અભિઆસ મોહતો આધાર રાખે છે. “તપાસ શક્તિની ખારીકી મુખલક્ષન વિદ્યાનો ગોચા જીવ છે.” તપાસ શક્તિની સાથે તેને ઉંચી કીસમની સમજ શક્તિ નોંઘી. જે જે આકારો તેને તપાસીને પોતાનાં મગજની વખારમાં જીદે જીદે વખતે ભરી રાખ્યા હોય તેને અનુકુલ વખતે ગોથવી તથા વેંદ્યો તે ઉપરથી માનસ જાતના ખવાસનું પરિનામ ઉપજાવવું એ સમજ શક્તિનું કામ છે. ભાષા પત્ર મુખલક્ષના વિદ્યાર્થીને એક અગત્યનો અખત્યાર છે. જો કોઇની વિદ્યાની અંદર સહથી ખારીક ભાષા નોંધતી હોય તો તે આ વિદ્યા છે. એક માનસના ચેહરાનો આકાર દર્શાવેો અથવાતો તેનાં કપાલની રેખાનું એવી રીતે ખ્યાન આપવું કે જેથી પારકાની નજરમાં જાને આજેહુખ તે કપાલ આવી જાય તો તેના સાથે સહથી મજબૂત, સહથી ખારીક, અને સહથી એદાએલી ભાસ નોંધાય. વલી એક ખીજીું મોહતું જાનવાનું એક મુખલક્ષન વિદ્યાર્થીને જે છે તે પોતાનાં જીગરની વાકેશગારી છે. તેને પોતે સારી રવેસે જાનવું નોંધાયે કે ચોકસ વખતે અને ચોકસ ખતાવેથી કરીને હું પેતે કેમ ચાલ્યો હતો, ચોકસ જાતની ખદીમાં ગાફલ થઇ મેં ખહારથી કેવી ઘાલી ખાજી ખતલવી હતી. વુકમાં જો ખાલ્યે તો જેમ કવિએ, નીતિવિદ્યા જાનનારાએ, નિખંધીએ, અને નુકતેચીનીએ જેની કાંઇ વિચારે છે તથા લખે છે તેમાં પોતાનાં કરવુક, સારાંની તેમજ ખરાખની, ધ્યાનમાં લેઇ તે ઉપરથી એક છુપું ધોરન પોતાના ઉપયોગને ખાતર ઉપજાવી કાઢે છે અને તે ઉપજાવી કાઢેલાં ધોરનથી આ દુન્યાનાં લોકોની ચાલ ચલન, સ્વભાવ, ખારીખત, ખદી, નેજી ધર્યાદી વિશે ખાલે છે, તથા વિચાર કરે છે તેમ એક મુખલક્ષન વિદ્યાર્થીએની કરવું નોંધાય અને તે સહથી વધારે કરવું નોંધાય, અને તેતલા વારતે પોતાનાં ખિતરનો અભિઆસ

તેને પેહલો કરવાની જરૂર છે. આ બાબત ધ્યાનપર લેવી મનુ' જરૂરનું છે માટે મારા શબ્દોમાં કેહ્યા પછી એજ બાબત વિશે લેવેતરના પોતાના શબ્દો મૂકી દેવા હું ઇચ્છતો નથી વાસ્તે હાં તેમની જગા કાઢી છે જેથી મારાં પોતાનાં બોલવાની સમાધાન જનાઇ આવશે તથા મારા વિચારને મજબૂતી મળશે. એ શીલસુષ્ક કહે છે કે:—

“મુખ્યલક્ષન વિધાર્થીએ દુન્યાદારી જનવી જોઇએ, તેને સઘલી જુદી જુદી પદ્ધિ અને રથીતમાં સઘલી જાતનાં માનસો સાથે પેહલા રાખવો જોઇએ, તેને મુસાફરી કાઢેલી હોવી જોઇએ, તેને બોહલું માન ધરાવવું જોઇએ, તેને કીમખાંડો સાથે, માનસ જાત સાથે, નેક અને બદ સાથે, દાહ્યા અને મુરખ સાથે, અને બચ્ચાંડો સાથે ઓલખાત રાખવી જોઇએ, તેને સાહિત્ય * પર પ્યાર હોવો જોઇએ, ચિતર વિદ્યાનો તથા ખીજા નકલ કરનારા હુબરોનો તેરત હોવો જોઇએ; હું કેહું છું કે, આ સંપૂર્ણ તેને અગત્યનું છે તેની સામેતીની શું અગત્ય છે? — આખી બાબતનો જુમલો લેતાં, એક સાચાં પરમાત્માનાં અને મારા બાંધાનાં શરીર સાથે એક મુખ્યલક્ષન વિધાર્થીને તપાસ કરવાની તિક્ષ્ણ બુદ્ધિ, અંચલ કલ્પના શિક્ષત, અને ઉમદા માન જોઇએ, તથા હુબર અને વિદ્યા ઉપર બોહલી વલાન સાથે મજબૂત, પરમારથી, ચુસ્ત, નિર્દોષ હૈયું જોઇએ, જે હૈયું પોતાપર પૂરતો વિશ્વાસ રાખી શકતું હોય તથા માનસ જાતથી ઉલતા ખવાસથી મોકલું હોવું જોઇએ. જે શખસ પોતે મોહતાં મનનો, નેક મનમનીનો અને નેક કુનસનીનો નહિ હોય તે ખીજાનું મોહતું મન અને મગજના અમીરી ખવાસો જાનવાને તદન નાલાયક છે.”

આ બાબત વિશે વધુ મારે એતલુંજ કેહવું છે કે જે કોઇ મુખ્યલક્ષ-
નની વિદ્યા જાનવાનો અને તેને અમલમાં લાવવાનો શાખ રાખતો હોય

ਪੰਨਾ ੧ ਨੰ. ੧.



તેને ઉપર જનાવેલા યુનોને લાયકનો થકનેજ એ વિદ્યામાં હાથ નાખવો નહિતો તે ચારનીમાં પાની બરથે.

ચેહરાઓ ઉપરથી ખવાસો જનવાનો વિચારજ જ્યારે આતલો બધા મનપસંદ છે ત્યારે ચેહરાઓ ઉપરથી ખવાસો જનવાનું કામ વધારે તેવું હોવું જોઈએ. જેમ દરેક બાબત ખીજાઓને સમજાવતી વખતે દાખલાઓથી સમજ સેહલ થઇ પરે છે તેમ આ વિદ્યામાંની દાખલાઓથી સમજ સેહલ થઇ પરથે. પાસેનાં પાનાં પર આપેલાં ચિત્રોની સમજ લેવતરની પોતાની છે જેનો હાં માત્ર તરજુમા કીધો છે.

— ૦ —

પ્લેટ ૧.

ચિત્ર ૧.—એ ચિત્ર ઓલખર્ત દુધર નામના જરમનનું છે. જેની કોઇ એ ચેહરો તપાસથે તેને એમાંથી ધીરજ, ઉંદી વિચાર શક્તિ, એક કામ પાછલ અવલથી તે આખર મૂઘી મજબૂત વલગી રેહવાની શક્તિ, અને શોધક “જીનીઅસ”ની નિસાનીઓ માલમ પર્થ વગર રેહથે નહિ.

ચિત્ર ૨.—એ ચિત્ર મોનકિર નામના એક તખીબનું છે. જેની કોઇને તપાસ કરવાની શક્તિ હથે તે આવા એક ચેહરાને મુરખનો ચેહરો કદી નહિ કેહથે. એની આંખ, નાખ, અને મોહાનું એ એક શિખેલો અને “તેસ્ત”નો માનસ છે તેની સાથેતીઓ આપે છે.

ચિત્ર ૩, ૪.—આએ બંધે ચિત્રો એકજ માનસ દોકતર જોનસનનાં છે. આએ બે ચિત્રોમાંથી સઉથી સાધારન નજરની પારખી કાહરથે કે તેનું મગજ તિક્ષન, ધનીજ ઉંદી બાબતો સમજી શકનાર, અને માહત્તું છે; તે સેહલથી યગાય એવે નથી; તથા તે બોલો નહિ પન શકમંદ છે.

ચિત્ર ૫.—આએ ચિત્ર સ્તર્સ નામના એક વિદ્વાનનું છે. એ એવી રીતે દારવામાં આચું છે કે એની ઉપરથી એનાં લક્ષન કેહવાઇ શકાય

નહિ, કારન કે જે “શુદ્ધ” થી એક માનસનાં લક્ષન જનાઇ આવેછે તે એમાં નથી દિશતાં. તોપન એ ઉપરથી એવું જનાયછે કે તેનું મગજ ધનું મોહનું છે, તે ધનું સેહલાઇથી કોઇની બાબત સમજી શકે, તથા કોઇની ખૂબસુરત ચોજ જે જીરુસા પેદા કરી શકેછે તે બધા એમાં છે.

ચિત્ર ૬.—આએ ચિત્ર સ્પાલદી-ગ નાગના એક તખીબનું છે. આએ ચેહરે જોતાંને વારજ બધા કખૂલ કરશે કે સ્પાલદી-ગ “કોમન” માનસ કરતાં વધારે હતો; તે પોતાનાં કામમાં “એકધુરેત,” ચંચલ, અને “તેસ્ત” વાલો હતો. શું તે સેહલથી થગાઈ શકાય એવો હતો ? બધા કેહશે કે નહિ. શું તે ગુચવન બરેલા અને ભેદી વિચારોને ચાહતો હતો ? બેશક નહિ. શું તે લાયકાથી અને દહાપનથી ચાલી શકે ? જો તે પોતાના ચેહરા ઉપર છપાએલા ખવાસો રરમાને ચાલે તો, હા.

ચિત્ર ૭.—આએ ચિત્રખી ઉપલાજ વિદ્વાનનું છે અને તે એક પ્રોફાઇલ (Profile) છે. કપાલ, આંખ, અને આખા ચેહરા પરથી કોઇની અનન્યતા માનસને જનાશે કે એનું મગજ ધનું સાફ અને વિચારવંત છે.

ચિત્ર ૮.—આએ ચિત્ર આખી દુન્યાનો માનીતો શેક્ષપીઅર, જેનાં લખાન વગર અંગરેજી ભાષા પોતાની અરધી ખૂબી ખાહી દેતે, તેનું છે. આએ પ્રકત “આઉત લાઇન” છે. “આઉત લાઇનો” કેવી અધુરી હોએછે ! તોપન આએ અધુરી “આઉત લાઇન” માંખી સાફ, ખાહલી શકિતનું, અને ઝરકુ મગજ કોન નથી વાંચનું ? એનું મગજ એવુંછે કે તે તમામ ચીજોને પોતામાં પેદા કરી શકેછે, પકરી શકેછે, તથા કહી શકેછે અને તેખી વલી એક સરખી ઝરપથી અને સેહલાઇથી.

પ્લેટ ૨.

ચિત્ર ૧.—આએ ચિત્ર સ્તર્ન નામના એક જાનીતા લખનારનું છે. ગમે એવોખી અનન્યનો વાંચનાર હોશે તે પન કેહશે કે એક વિદ્વાનના



જેવી બારીક, શોધક, તથા સમજનારી શક્તિ તેનામાં છે; તેની કલ્પના “આંખી છતલ” અને જીરુસાથી ભરપૂર છે; તથા જો તે તબુ તબુ નથી કરે તો કાલકાલની શક્તિ છે. એવા તે કોન બોધક હશે કે જે આંખે એક જાણે એક મરીબ યોરિકની ધપ છપ નહિ જોતો હોય ?

ચિત્ર ૨.—આંખે ચિત્ર એમ કહાઈનું છે. આંખે માનસ એમ કહાય છે. ધનને વખનાએલો નીતિશાસ્ત્રી હતો. ખીશપ બતલરે એની સાથે પોતાની જીવાનીમાં નીતિશાસ્ત્ર સંબંધી બાબતો પર ધની ચરચા કરી હતી.

આંખે એકા ઉપરથી પુણી રીતે જનાય છે કે વિચારોની મશાલ, પરમાર્થ, મોક્ષો, નરનાસ, વગર જીરુસાની વિચાર શક્તિ, વિચારો પેદા કરવાની શક્તિ, અને પોતાનાં કામોને ઉમળાથી હાર પારવાની શક્તિ એનામાં છે. જેની કોઈ આવા એક એકાને ધિક્કારે તે શપથ જરૂર બા જરૂર પોતાના જાતિ ખવાસોથી ઉલતો ચાલનાર હાથે જોઈએ.

ચિત્ર ૩.—આંખે ચિત્ર ઉપલાજ વિદ્વાનનું એક બાજુનું (Profile) છે. જેવા આંખે એકા છે તેવીજ તેની બાજુ છે. આંખે કપાલ અને આંખે નાખ મક્કમ અને બોહલી સમજ શક્તિની નીસાની કોનને નહિ લાગશે ? કોન કેહશે કે આંખે મોહનું, આંખે દાહરી પરમાર્થની ઉમદા મગજની, જામખ હલાલીની, અને દોસ્તીની નિસાનીઓ નથી ?

હવે આપને માનસ જાતનું ઉલનું પર જોઈએ. અત્યાર સૂધી આપને પુદ્ગલની બનાવતના સઉથી નાદર નમૂના જોયા: હવે આપને તેના એખીએલ નમૂના ઉપર ધ્યાન આપે. આંખે નમૂનાઓમાંખી તે બધાની જગર આગલ પેહલે દખાવેજ ખુલાસો જાહેર કરે છે.

ચિત્ર ૪.—કોન આંખે એકામાં વિચાર શક્તિ આંખી પડેલી નથી જોઈ; બેવકુફાઈ છેક હવાનીઅતમાં જતી રહેલી નહિ વાંચશે ? નીસા કપાલ પરની આંખે આંખ, આંખે ભવાં; આંખે નિકલી આવેલું મોહનું,

માયાંની આખી વખત, એ બધું શું બાથરપનાંની અને નબલાં મગજની નિસાનીઓ નથી ?

ચિત્ર ૫.—આમે ચેહગનો ઉપલો ભાગ ગમે એવો બેઠ બેઠો હોએ તોતન એના નિચલા ભાગ ઉપરથી એનાં લક્ષન જનવાં કોઇખી રીતે અધરાં નથી. કોઈ ગમે એવો ખી માનસ આમે ઉંગારાં મ્હેનાં પરથી, આમે દાહરી પરથી, આમે કરચલી વલેલા ગાલ પરથી વિચારની, જુદી જુદી ચીજોમાંથી સરખામની કાઢવાની, અને મજબૂત અભિપ્રાયની અસરની વકી રાખવાનો નથી.

ચિત્ર ૬, ૭.—આમે બે ચિત્રો બે મુરખાઓનું એક પારુ (Profile) છે. બેહુની નાહલી આંખ પરથી, ૭ માં ચિત્રની કરચલી પરથી, તેઓનાં ઉંગારાં મ્હેનાં પરથી કોઇખી માનસ વિચાર સંકિત, સમજ શકિત, અને દહાપનની વકી રાખનાર નથી.

ચિત્ર ૮.—મુખલક્ષનની અસર જે સઘલા માનસોમાં જોવાની અને સાંભળવાની ઇન્દ્રીઓની કાની જનમથીજ છે તે અસર આવા એક ચેહરાવાલા માનસની તરફથી ધની આશા રાખતાં અતકાવશે; તો જો કે જે કોઇ મુખલક્ષન વિદ્યાર્થી અભ્યાસો હોશે તેને મુરખાઈની ખરી નિસાનીઓ ધની ખુલ્લી દેખાશે નહિ. આવા એક ચેહરાવાલો માનસ જો ખરેખર અભિપ્રાય આપે, અથવા એક “જીનીઅસ” નું કામ કરે તો ખરેખર આપને અજબ થઈશું.



પ્લેટ ૩.

ચિત્ર ૧.—આમે ચિત્રખી એક મુરખાનું છે, અને મુખલક્ષન વિદ્યાતા સહથી કતા વેરીને હું પુછું છું કે જે ધની આવા ચેહરાના એક માનસની તરફથી દહાપનની વકી રાખે તેને તું દાહો કેહશે કે,



ચિત્ર ૨,૩.—આમ્મે ચિત્રો કોઇ માનસોનાં હોમ્મે થા કહનામાંથી ઉપજવી કહ્યાં હોમ્મે તોપન સાધારન માનસોનેથી હેવાનીઅત આશીઅન એમાંથી જનાશે. નાઅ તથા મ્હોનાં પરથી અથવા આંખ પરથી હેવાનીઅત સેહલથી જાહેર થામ્મેછે: જોકે એતણું છતાંખી તે માનસ જાતની આંખ કેહવાયછે.

ચિત્ર ૪.—આમ્મે ચિલ ખ્રિસ્તી લોકોના પેગંબર જીસસ ક્રાઈસતના એક ચેલાનું છે. ૫૧ કોન એવું માનશે કે જીસસ ક્રાઈસતના એક ચેલાનો ચેહરો આવો હતો, અથવા તો એવા ચેહરાવાલાં એક માનસને જીસસ ક્રાઈસતે પોતાનો ચેલો બનાવ્યો? અને જો હું એમ કેહું કે એ ચેહરો નિચ અને બદ બવાસની ગવાહી આપેછે તો કોનનું જીગર જાપમી થશે? આવા એક માનસ પર કોને વિશ્વાસ મુક્યો હોશે?

ચિત્ર ૫,૬.—આમ્મે ચિત્રો, જેઓની વચમાં પ્લેતમાં ૮ માર્દોછે, તેઓમાંનું બાલ વગરનું વાંદરાનું છે અને બાલવાલું માનસનું છે. સોકોમાં એવો વિચાર છે કે વાંદરો માનસને સક્રિય વધારે મલતો આવેછે; અને ખરેખર, એક જાતનાં માનસ આવેછે જે આમ્મે જાનવરને ધનાં મલતાં આવેછે, અને ખસુસ કરીનેઆંખમાં. જો કોઇ માનસ આવી રીતે ખરેખર વાંદરાને મલતો આવે તો આપને વાંદરાની આશીઅતો, જેવી કે અકલ, લાગૈન શક્તિ (feeling) અને મગજની ગેરહાજરી કોઇખી ધાસતી વગર લાયુ પારી શકશું. ૫૧ જ્યાં જે સરખામની આ બે ચેહરાઓ વચે બતલાવવામાં આવી છે તે ઉપરથી બેહુના ખવાસોમાં મલતાવનું છે એવું ધારતાં આપને સંબાલ લેવી જોઇએ, કારન કે એ સરખામની ખવાસ ઉપર મુદલ નથી રચી. માનસનો ખવાસ હંમેશ હેવાનના ખવાસ ઉપર સરસાઈ ભાગવશે. દાખલા તરીકે, જો એ બે ચેહરાના કાનના પેરાવાને આકર આપને સરખાવીશું તો તેની ચેહરાબદાર વલાનોમાં કેટલો ફર પરી જશે! ગાલ અને દાહરી એકેકથી કેતલાં જુદાં!

ચિત્ર ૭,૮.—આએ જે ચિત્રો, જેઓની વચમાં ૮ માંદેલી છે, તેઓમાંનું એકે જેને સોંગરાં છે તે બલદનું છે અને બીજું માનસનું છે. માનસનું એ દોઢું થોડું ધનું બલદને મલતું છે એમાં તો કસો શક નહિ; જો કે મહને લાગેછ કે એ દોઢું બલદને એબલને નહિ પન સિંહનેબી મલતું આવેછે. કપાલની ઉપર જે કરચલી છે તે થોડી ધની બલદને મલતી આવેછે, પન નાખ સિંહને વધારે મલતું આવેછે; મ્હોનાની વચલી લીલી તદન જુદીજ છે, અને તે બલદને મલતી નથી આવતી એતલુંજ નહિ પન કોઈબી જાતના હેવાનને નથી મલતી આવતી. એનાં નસકોરાંબી તદન માનસ જાતને મલતાં છે, અને તે હેવાનની માશક જરાબી નથી. દાહરી, જે માનસ જાતની ખૂદ ખૂબી અને માન છે તેને વિશે હું કંઈ કેહવા નથી માંગતો.

હું દલગીર છું કે આવી રીતની ચિત્ર સાથની સમજ જે આ આ-બા નિખંધમાં સહથી વધારે આગત્યની અને સહથી વધારે ગમત આપનારી છે તે સમજ આ નાહના વિસ્તારમાં લંબાવી શકતો નથી. તોપન જો એ વિદ્યાના સલુએ વાજબી વિચારને ચાહનારા હોયે તો તેઓનો દુરાગ્રહ છોરાવવાને જેતલું અતરે ખાસા છિયે તે કરતાં વધારેની કશી જરૂર નથી.

એ વિદ્યાના પ્રાયદ કેતલા છે તે સમજવવું અને તે જાનવું કોઈબી રીતે અધરું નથી. જે કોઈ એ વિદ્યાની વિરૂદ્ધ હોએ તેહને અને પ્રકત તેહનેજ હું એતલું પુછવા માંચું છું કે શું તાહગ ધંધા રાજગાર-માં પુને વારે ધરીએ બીજાઓની મતલબ પામી જવા ચાર તેઓનાં મ્હોનાં ઉપર જોઈ તેઓની આંખની વલાન, હોથનો રંગ, અને કપાલની કરચલી ઉપર ભારીક ધ્યાન પુગારવું નથી પરતું. જો તે જવાબ આપે કે હા મહને તેમ કરવું પરછે—અને તેહનો જવાબ એ સિવાય બીજો હોઈ શકેજ નહિ—તો પછી જો તે મુખલક્ષન વિદ્યાની વિરૂદ્ધ જાએ

તો કોન તેહને અક્ષલનો હૂશમન નહિ કેહશે? આમ્મે વિદ્યાનાં જ્ઞાનના શયદામાં, જોવો કે, લેવેતર શું કેહેછે, એ વિદ્વાન કેહેછે કે:—

“At present I shall only add, in conclusion of this too imperfect fragment, what I have been in part already obliged to say, that the imperfect physiog nomonical knowledge I have acquired, and my increase of physiog nomonical sensation, have daily been to me a source of indescribable profit; Nay, I will venture to add, they were to me indispensable, and that I could not, possibly, without their aid, have passed through life with the same degree of pleasure.”

હાલો રકરો એમ કેહેછે કે:—“આમ્મે માહરા ધનાજ અધુરા કતકાની આખરીએ હમનાં તો હું એતલુંજ કેહું છું, અને એમાંનો કેતલોક ભાગ હું આગલખી કેહી ચુક્યો છું, કે સુખલક્ષન વિદ્યાનું જે યોર ધનું જ્ઞાન મેં મેલવ્યું છે, અને સુખલક્ષનની લાગનીએ જે માહરામાં વધી છે, તે દરોજ નહિ વરનાવી શકાય એવા શયદાનું કારન મહેનેથ પર્થો છે. એતલુંજ નહિ, પન હું કેહવાને હિમત કરું છું કે તેમના વગર મહેને આલ્યુંજ નહિ અને તેએ વગર હું માહરી જીંદગી આતલી બધી સુખી જીવરતે નહિ.”

સુખલક્ષન વિદ્યાનો એક ખીજો અને સહથી વધારે ધ્યાન આપવા જોગ શયદા એ છે કે એ વિદ્યાનાં જ્ઞાનથી એક માનસ જો આહેતો પોતાની ખૂબસૂરતીમાં વધારો કરી શકેછે. જેખી કોઈ આરસીમાં જોઈ પોતાનાં ચેહરાની બદસૂરતી પર અહસોસ કરતો હોએ તેહને જાનવું જોઈએ કે તે જો પોતાની બદસૂરતીને સુધારવા માંગતો હોએ તો પોતાનાં જીવરની બદસૂરતીને તજ દેઈ તેહને ખૂબસૂરત બનાવવું, એતલે કે, ખીજ બોલોમાં, જે જે અનીતિનાં કામોમાં તે પ્રસેલો હોએ તે તજ દેઈ નેકીના મારગમાં આવવું કારન કે જીવરની ખૂબસૂરતીની નિશાનો ચેહરા ઉપર મહરી આવી

ચેહરાને એવો થાત આપશે કે તેથી તેહની કેટલીક બદસૂરતી ધંકાઇ જશે. વલી એથી હલતું એમ છે કે જે કોઇ ખૂદરતથી સોહામનો હોશે, એમલ જે કોઇનો ચેહરો ખૂબસૂરતીથી દિપતો હોશે તેહને શીકર રાખવી નોઇએ કે જો તે નેક્રાનો રસતો તજ બદી સંગ દોસ્તી કરશે અને પોતાના જીગરની સ્પર્શને ધસી નાખી તેહને રીમન કરશે તો તે જીગરની બદીની કદરૂપી નિસાનો તેહના ખૂબસૂરત ચેહરા ઉપર ચહરી આવી તેહને બદસૂરત બનાવ્યા વગર રેહશે નહિ. શું આપને એક કરતાં વધુ એવા દાખલા નથી જોયા કે જે માનસોનો ચેહરો અસલ ખૂબસૂરત હોએ છે તેઓ રંદીબાજ તથા એવાજ ખીજ ખરાબ ઇલતોમાં રસી પરી પોતાનો અસલ ખૂબસૂરત ચેહરો બગાડે છે. વાસ્તે આતલા ઉપરથી જો આપને એમ કેહયે કે મુખલક્ષન વિદ્યાનું માન માનસ જાતને પોતાનું અંદર સુધારવાને ધની મદદ કરે છે તો તે કેવું બરું છે? આતલા બધા એ વિદ્યાના શાયદા છતાં, હું રમીને કેહું છું કે, એ વિદ્યાના દૂશમનને કોન અકલનો દુશમન નહિ કેહશે?



એલમે ક્યાફ

અથવા

મુખલક્ષન વિધા.

ભાગ ૨

આદમીનાં માંથાનાં બાલની પીછાંન.

જે કોઈ આદમીનાં માંથાનાં બાલ જરા હોય તે સખસ જે જગાએ જાય તાંહાં એક એક સાથે ગુમરા લરાવનારે તથા કજીઓ કરાવનારે હોય.

જે કોઈ આદમીનાં માંથાનાં બાલ નરમ અને કાલા રંગનાં હોય તે સખસ અકલમંદ અને નેક કાંમનો કરનારે હોય.

જે કોઈ આદમીનાં માંથાનાં બાલ પીલા રંગના હોય તે સખસ ગુનદી ભરેલો હોય અને પરથમ દરેક જન સાથે ગુનદધી વાતો કરી પછવાડે પસતાવો કરે અને એલમનુ જોર કમ હોય પન આપલુસીઓશો એતલો હોય કે દરેક મીજલશમાં પોતાની જબાંદરાજી લરાવી સધલાઓને ખુશ કરે જેથી કરી દરેક આદમી તેને દાનાવ કરી પીછાંને.

જે કોઈ આદમીનાં માંથાનાં બાલ નાધ પનાંથી સફેદ હોય તે સખસ અદબો અને લોભીઓ હોય અને દરેક ઓજનો પાદશાહ થવા માંગે.

જે કોઈ આદમીનાં માંથાનાં બાલ ધના થોદા હોય તે સખસ જે હુદા અને બોલવામાં બરબરદીઓ તથા ભેંજ ફાતેલ હોય અને જે કાંઈ પોતાનાં મનમાં આવે તે બોલી દે.

જે કોઈ આદમીનાં માંથાનાં બાલ લાલ હોય્મ તે સખસ દાલતવાલો, અકલવાલો, હીમતવાંન અને બાહાધુર હોય્મ.

જે કોઈ આદમીનાં માથાનાં બાલ ગનાં મોહોતા હોય્મ અને ગીચ હોય્મ તે સખસ હમેશાં ગમગીન રેહે અને પ્રક્રીરી ભોગવે.

જે કોઈ આદમીનાં માથાનાં બાલ નરમ અને નાંધલા હોય્મ તે સખસ રહેમદીલી, મેહરબાંની ભરીઓ, હીમતવાંન અને બાહાધુર હોય્મ.

જે કોઈ આદમીનાં માંથાનાં બાલ ગનાં નીદારની ઉપર આયા હોય્મ તે સખસ નેહેસતી, હેમક, ગમગીન ભરીઓ અને રંજ તથા સકતી ધની ભોગવે.



આદમીનાં માથાની પીછાંન.

અગર જે કોઈ આદમીનું માથું ગોલ અને સરખું હોય્મ તે સખસ દાનાંવ, અકલમંદ તથા ઝાંખાંનનો ધનો તેજ હોય્મ.

જે કોઈ આદમીનું માથું લાંબું અને મોહવું હોય્મ તે સખસ બદખસલતનો અને જેમ એક બુન જાંનવર હરએક જાહારનો કંદ જમીનમાંથી ઉખેદી કાઢેછે તે મીસાલ તે દરેક આદમીઓની બુન બેખ ઉખાદી નાંખવા ચાહે.

જે કોઈ આદમીનું માથું તરન ખુનાંનું હોય્મ તે સખસ ચુંગલ, બદકાર તથા નાંમરદઈ ધરાવનારો હોય્મ.

જે કોઈ આદમીનું માથું કાકદીનાં ખીરાની મીસાલ લાંબુ હોય્મ તે સખસ ધંધીલો અને મગર ધનો હોય્મ.

જે કોઈ આદમીનું માથું કોહાદારની મીસાલ માંથેથી અપવું અને નીચેથી પાતલું હોય્મ તે સખસ બધી વાતે ખુરો અને હમેશાં બદીને આહનારો હોય્મ.

જે કોઈ આદમીનું માથું મોહતાં નારીએલની મીસાલનું હોય તે સખસ તદન ધરા વગરનો હોય. અને મનપર આવે તો ગનાંજ પુરાં કાંમ ઉઠાવતો શ્રે અને નહિ તો જેમ મન શ્રીઉ તો આબેદાની માશક હાથમાં તમખીર પકડી પરહેજગાર થઇ બેસે.

જે કોઈ આદમીનું માથું નાંધણું હોય તે સખસ કમ અકલ હોય અને હરકોઈ સાતે લદવાનો કસદ ધણો રાખે.

જે કોઈ આદમીનું માથું રકાખીની મીસાલ ચોહોર અને સરખું હોય તે સખસ ગોઆ એક મકરનું દશતર છે તે મીસાલ ફેસાદ ખોરો ધનો હોય.

જે કોઈ આદમીનું માથું નરમ હોય તે સખસ નાંધણી ઉંમરનો હોય પન એલમનો ધનો જોરાવર હોય.

જે કોઈ આદમીનું માથું ચપટું હોય તે સખસ બેશરમ, બેહઆ, બે અકલ અને બધી વાતે ખરખરીઓ અને મુરખ હોય.



આદમીની પેશાંનીનો પીછાંન.

જે કોઈ આદમીની પેશાંની એહારે તરશ્ચી દબદાર હોય તે સખસ હેમક તથા દીવાનો હોય.

જે કોઈ આદમીની પેશાંની ચોહોરાઇમાં સરખી અને માશ હોય તે સખસ આપરંગીણો, હીલા ને હરકત બરેલો, જુથું ખોલનારો ગનો હોય.

જે કોઈ આદમીનો પેશાંની તરન ડબની હોય તે સખસ હથેલાં પુરાં કાંમનો કરનારો હોય અને નામરદની નીસાંન ધરાવનારો હોય.

જે કોઈ આદમીની પેશાંની ઉપર આદી નકીર હોય અને ટુકી હોય તે સખસ નેક બખત અને મોખારક શાલનો હોય.

જે કોઈ આદમીની પેશાની ઉપર બે તરન નકીર છુતી છુતી હોય
તે સખસ અકલમંદ અને દનાંવ હોય.

જે આદમીની પેશાનો ઉપર આદી નકીર હોય અને લાંબી હોય
તે સખસ બખીલ અને ધનોજ છુરો હોય.

જે કોઈ આદમીની પેશાની નાંધલી અને તંગ હોય તે સખસ
ખાધાનો નીચો ધનો હોય અને મુશ્ત ખાવાને માંતે દરરોજ બાંમદાદથી
ઉઘી લોકોને તાંહાંની શાદી સંમસની શાધતો રહે, અને પોતાને ધજન કર-
વાને સારું ધેર બેઠાં બલામન કરતો આવે અને લડાઈ ખોરો ધનો હોય.

જે કોઈ આદમીની પેશાની બાહાર નીકલી આવેલી હોય તે સખસ
હરખાએલાં કુતરાની માફક રાત દાહારો જુમ પારીઆ કરે.

જે કોઈ આદમીની પેશાનીમાં ખાદો હોય તે સખસ ચોત્તો, જુલ-
મગાર અને અદેખો હોય.

જે કોઈ આદમીની પેશાનીનો રંગ જરા લાલ હોય તે સખસ
નેકનાંમ અને હાતમની મીસાલનો સખી હોય અને પોતાનાં બાપ દાદાનું
નાંમ ઉથાવનારો હોય.

જે કોઈ આદમીની પેશાનીનો રંગ જરા પીલો હોય તે સખસ અ-
દેખો, જુગારી, તથા શેગનનો ખાનારો, મકરખાજ, લુચો અને ચોર
હોય.

જે કોઈ આદમીની પેશાની રંગે સફેદ ને સરખી સાથે મલી ગયેલી
હોય તે સખસ અકલમંદ, ખુસમંદ ચેહરાનો, પરેહજગાર અને મુખારક
શલનો હોય.

જે કોઈ આદમીની પેશાની રંગે જરા કાલાસ ઉપર હોય તે સખસ
ચુનાંહનાં કાંમ કરનારો, નેહસતી, જુરાનો આહાનારો અને બેમરવત હોય.

જે કોઈ આદમીની પેશાની ઉંચી હોય તે સખસ માતબર, જુજ-
રાગી બરપો અને હસમુખો હોય.

જે કોઈ આદમીની પેશાની લંબાઈમાં વધારે હોય એને નાંધણી હોય તે સખસ, જુરો, બદફી અને રસતે ચાલતા સાથે મારા મારી કરનારો હોય.

— ૦ —

આદમીનાં ભવાંની યીછાંન.

જે કોઈ આદમીનાં ભવાં ખીજતાં આદની મીચાલ હોય તે સખસ મોભાવાલો અને દરેક જનનું બહુનો સાહનારો હોય.

જે કોઈ આદમીનાં ભવાં એક એક સાથે મલી ગીચેલાં હોય તે સખસ સખી દીલનો અને મીથી જોખાંનનો ખોલનારો હોય.

જે કોઈ આદમીનાં ભવાં તુકાં હોય તે સખસ તુંદ મીજળનો હોય પત તુંદદઈ કરી પાછલથી ગનો પસતાવો કરે.

જે કોઈ આદમીનાં ભવાં પાતલાં હોય તે સખસ હમેશાં રદતો અને ખલાવા ભરીઓ હોય અને તેની નજદીક શાહી રાંમસની તથા આદત એ બેઉ એક સરખાં હોય.

જે કોઈ આદમીનાં ભવાં નાંકની તરફથી ધનાં જદાં અને કાંતની તરફથી ધનાં પાતલાં હોય તે સખસ જેમ એક રાખસી વરૂ ગોસજાંદાંનાં તોલામાંથી તેમનાં નાજુક કુમલાં બચાવે એ માલુમ ચોરી લાવે તે મીચાલ આદમીનો માલ હુતી લેવા માંગે.

જે કોઈ આદમીનાં ભવાં નાંધલા હોય તે સખસ ગીનીસ ખાર તથા મશખરો હોય.

જે કોઈ આદમીનાં ભવાં અરધાં સફૂત રંગનાં હોય તે સખસ રાતદાંન પોતાનાં ધનધામાં મસચુલ રહેનારો હોય તથા પાંચે વખતની બંદમી કરનારો હોય.

જે કોઈ આદમીનાં બેઠાં ભવાંની વચે જામી નકીર હોય તે સખસ હમેશાં કીનાંખાર, ચુસ્તાખાજ તથા દગલખાજ હોય.

જે કોઈ આદમીનાં ભવાં વાંકાં કમાનળી મીસાલનાં હોય્મ તે સખસ હરમ્મિક આદમીઓનું ભલું નો આહવાંરો હોય્મ.

જે કોઈ આદમીનાં ભવાંનો ઘેરાવો લાંબો હોય્મ તે સખસ હમશાં ખુરીમાં રહેનારો માંતબર અને રહેમી દીલનો હોય્મ.

જે કોઈ આદમીનાં ભવાં કમાનળી માંકક વાંકાં હોય્મ તે સખસ ધનોજ બાહાધુર, લરવધમ્મો, હીમતવાંન અને નેકબત્ત હોય્મ.

જે કોઈ આદમીનાં ભવાં કમાનળી માંકક વાંકાં હોય્મ ને ષેઠ સાથે મલી ગીઆં હોય્મ તે સખસ ધનોજ ગુસાબાજ નીંદાખોર અને ખુરો હોય્મ.

જે કોઈ આદમીનાં ભવાં ધનાંજ બાલનાં હોય્મ અને સાથે મલી ગીમ્મલાં હોય્મ તે સખસ સાથે લોકોની દુશ્મની ધની રહે અને માથે તથા બદફૂલી ભરેલો હોય્મ અને મરદનાં કરતાં ખોરત લોકોની મીજલસ માં ખેસી બાપલા પનું કરવાનો ધનો શાખ હોય્મ.

—0—

આદમીની આંખની પીછાંન.

જે કોઈ આદમીની આંખ જોવામાં ધની ચાલાક હોય્મ તે સખસ લદાઈખોર ગનો હોય્મ.

જે કોઈ આદમીની આંખ જાંદી હોય્મ અને પાંપન ધનાં વુકાં હોય્મ તે સખસ ધનો બદબદ, હાઈઆમિલો, બખીલ, લુચો, ખોતી દેઆનતનો, લાલચુ અને ધાઈખોરો હોય્મ અને નેનું ખાએ તેનીજ પછવારે નીંદા કરે.

જે કોઈ આદમીનો આંખ અંદરથી શોરખ રંગની હોય્મ તે મખસ ખુની, ખેરહેમ, નુકસાંન ખોરો અને લદાઈખોર હોય્મ.

જે કોઈ આદમીની આંખ બદાંમની મીસાલ ખુમાર ભરેલી હોય્મ તે સખસને વજનતર વગાદવાનો અને રંગ રાગ અને નાંચનો શાખ ધનો હોય્મ તે સાથે ખોરત લોકોનાં ખેઆલમાં સુસતાક ધનો રહે.

જે કોઈ આદમીની આંખ કેશ્મીની આંખની મીસાલ ખુંમાર ભરેલી હોય તે સખસ દાનાંવ, સખી દીલનો અને જીવનો મેહરબાંન હોય.

જે કોઈ આદમીની આંખ વીતીનો મીસાલ ગોલ હોય તે સખસ મગર, અદિઓ ખાધો લાલચુ તથા ખખીલ હોય.

જે કોઈ આદમીની આંખ સીધી અલેખની મીસાલની હોય તે સખસ દાનાંવ, અકલમંદ અને નેક ખસલતનો હોય.

જે કોઈ આદમીની આંખ મેથની મીસાલની હોય તે સખસ બરે બરે આદમીઓની ખાનાંની તેબલપર ધભા ખાનારો હોય અને આપ-મતલખીઓ તથા લુચો હોય.

જે કોઈ આદમીની આંખ બલદની મીસાલની હોય તે સખસ ગોશા ભરેલો, કીનાંખોર તથા ફેસાદખોરો હોય.

જે કોઈ આદમી આંખ બાદો હોય તે સખસને વાસતે હકીમ અપ્રલાતુન એમ કરી કહે છે કે એવા બાદો આંખનાં આદમીને વાસતે એકીન કરી જાંન જે કે તે સખસ ખુરી ખસલતનો તે સાથ આપન માંનવી જાતનાં તો શું પન સેહતાંનોનાં વર્તીક મુરદાં ધુળવનારો હોય.

જે કોઈ આદમીની આંખનો દોરો જરા લેહકા ભરેલો ધમ્માને વાંકો હોય તે સખસ ચોતો અને જીયો હોય.

જે કોઈ આદમીની આંખની નજર ઊંધી હોય તે સખસ સહેતાંન, ખેમરવત તુમરા લરાવનારો, નાપાક અને ખુની હોય.

જે કોઈ આદમીની આંખ બાદો અને સફેદ રંગની હોય તે સખસ કાહરનની મીસાલનો ખખીલ હોય.

જે કોઈ આદમીની આંખ કાલી તથા સફેદ રંગની સાથે મેલેલી હોય તે સખસ નાંદાનીથી મોહતાઇ ઘણી કરે અને ખેવકુશ હોય.

જે કોઈ આદમીની આંખ બાહારથી કાલી કીનાંરીની નજર આવે

ઇઆને આંખ આંજેલી હોએ તેવી નજર આવે તે સખસ ધનો સખી
જુજરોગ અને નેકનાંમ હોએ.

જે કોઇ આદમી આંખે કાંનો હોએ તે સખસ આદમી કરી મુત-
લગ નાં જાનતો, પન તમાંમ જેહાંનનાં સેતાંન અને ખવીસ લોકોનો
સરદાર કરી જાનને અને મકર તથા ફરેબનો પાદશાહ કરી જાનને
અને તે નાપાક એક આંખનાં કાંનાંને એક આંખનો કરીને કદી નાં જા-
નતો પન તરન આંખનો છે એમ જાનને.

જે કોઇ આદમીની એક આંખ માહતી અને એક આંખ નાહધલી
હોએ તે સખસ ઉલતી ચાલનો, ખંદો, તાંન ખોરો અને ઝાહલ હોએ.

જે કોઇ આદમીની આંખનો રંગ મુરમો આંજેલાની માફક કાલો
અને પાપન લાંબા હોએ તે સખસ દેલનો સખી તથા ભેદનો છુપાવનારો
હોએ.

જે કોઇ આદમીની આંખ ધની કાલી નહી હોએ તે સખસ અકલ
વાલો, સજુરીવાલો અને નેકખખત હોએ.

જે કોઈ આદમીની આંખ માંજરી હોએ તે સખસ અગર જો મરદ
હોએ તો કંજુસ, મગર અને ખેરેહુમ હોએ અને જો આરત હોએતો
મુતલગ વૃં તેનો વીસવાં નાં કરતો.

જે કોઇ આદમીની આંખ લીલી મોરથુથુનાં જેવી હોએ તે સખસ
ખાહાધુર, હીમતવાંન હોએ પન હેમક હોએ.

જે કોઇ આદમીની આંખ ગાએની માફક હોએ તે સખસ અગર
જો મરદ હોએ તો કંઈ પન વાતનો ભેદ રાખનારો નહી હોએ અને જો
આરત હોએતો કમનસીબ અને ભરથારને ખરાખી હાલતમાં લાવનારી હોએ.

જે કોઇ આદમીની આંખ નરોસનાં કુલની માફક હોએ તે સખસ
શરમીંનદો, નેક અને દાનાવ હોએ.

(૩૫)

જે કોઈ આદમીની આંખ લાલ હોય તે સખસ નેકબખત, ભલો અને ધનોજ રાંક તથા એક મારગી, બુનીઆદી તોખમનો હોય.

જે કોઈ આદમીની આંખની સૂઈની અંદર તલ હોય તે સખસ દોલતવાલો અને બુજરોગ, અને નાંમદાર હોય.

જે કોઈ આદમીની આંખની કાલી કીકીની અંદર તલ હોય તે સખસ ધનોજ બુરા ખવાસનો અને પાપી હોય.

—૦—

આદમીની આંખનાં પાપણની પીછાંન.

જે કોઈ આદમીની આંખનાં પાંપત લાંબા હોય તે સખસ નેકબખત, બુજરોગીવાલો અને દાનાવ હોય.

જે કોઈ આદમીની આંખનાં પાંપત છુતાં છુતાં અને તુકાં હોય તે સખસ કંજુસ હોય અને સંસાર મુખમાં ધનો પછાત રહે.

—૦—

આદમીનાં નાંકની પીછાંન.

જે કોઈ આદમીનું નાંક પતલું, લાંબુ અને ઊંચું હોય તે સખસ મગરૂર તથા હુજતખોર અને પોતાનીજ વાતને ખરીનો પારનાર હોય.

જે કોઈ આદમીનું નાંક તુકું અને ચોહોરું હોય તે સખસ આરતોની ખાહુશ ધની રાખે અને દાંનાંધની વાતથી નાહસતો રહે.

જે કોઈ આદમીનું નાંક મોહતાં શીશરાનું, લાંબુ તથા છેદથી બંકું અને તેહમાં જરા ખારો હોય તે સખસ હુતશતનો કરનાર હોય.

જે કોઈ આદમીનું નાંક નાંધલા શીશરાંનું હોય તે સખસ ધંધીલાં, ખેમરવત, મગજે દેમાંગ અને અદેખો હોય.

જે કોઈ આદમીનું નાંક જરા વાંકું હોય તે સખસ જીથાનો પાહા-દશાહા, તોહમત ખોર અને ખેશરમ હોય.

જે કોઈ આદમીનું નાંક ચપટુ હોય તે સખસ યુગ કાંમનો કરનારે હોય તથા આદમીઓની ગરદન ફસાવવામાં કાંઈ પન દરે નહીં.

જે કોઈ આદમીનું નાંક ઉપરથી જાડું અને નીચેથી પાતલું હોય તે સખસ કુવર અને બેચ્છલી હોય. અને દરેક જનની મજાખ મશકરી કરનારે હોય.

જે કોઈ આદમીનું નાંક તુકું અને પાતલું હોય તે સખસ તખી-એતનો હુશીઆર હોય પન હાથનો ધનો ખખીલ હોય.

જે કોઈ આદમીનું નાંક વચમાંથી બેધેલું હોય તે સખસ યુગ ખવાસનો, જાહેલ, પ્રેખખાજ અને યગારે હોય.

જે કોઈ આદમીનું નાંક ધનુંજ મોહોતું હોય તે સખસ માતખર, ખાહાધુર અને રેહેમ દીલી હોય.

જે કોઈ આદમીનાં નાંકનું શીશરું સીકું હોય તે સખસ અગરજો મરદ હોય તો કમખખત હોય અને ઓરત હોય તો નેકખખત હોય.

જે કોઈ આદમીનું નાંક મોહોતું લાંબુ અને ચાહરું હોય તે સખસ અગરજો મરદ હોય તો ખાહાધુર, હીમતવાંન અને બલાં કાંમ કરનારે હોય અને જો ઓરત હોય તો બેહા, બેશરમ અને ગીખતખાર હોય.

જે કોઈ આદમીનું નાંક નાંધલું હોય તે સખસ ધનીજ કુખ્યા દલાલ અને શીશાદખારે હોય.

જે કોઈ આદમીનું નાંક લાંબુ અને પતલું હોય તે સખસ હલકો, તચાક અને છાલકો મગજનો હોય.

આદમીનાં ચેહરેની પીછાંન.

જે કોઇ આદમીનો ચેહરો ગોલ અને હર તરફથી દેખદાર હોય તે સખસ દાનાવ, અકલમંદ, તથા સખી દીલનો હોય.

જે કોઈ આદમીનો ચેહરો લાંબો હોય, તે સખસથી જરૂર તું નાંહાસતો ધરજે કારણકે એવા ચેહરાવાલો આદમી હમેશાં દેવની ખસ લતનો હોય.

જે કોઇ આદમીનો ચેહરો પોહોલો અને માંતેલો હોય તે સખસ રાત દંન પોતાનું મગજ કીતાબોમાં તથા દંનપર દંન ચહદતો એલમ હાંસલ કરવાની ખાહેસ ધરાવે પન તેનો એલમ કોઇ જાહેર નહી જાને.

જે કોઇ આદમીનો ચેહરો સુકામ્મલો હોય તે બોલવામાં સાચો ગનો હોય.

જે કોઈ આદમીનાં ચેહરાપર દાહાદીનાં તથા સુંછનાં બાળ કમ હોય તે સખસ બોલીદરાજ અને સવાલ જવાબમાં ગનો તેજ હોય.

જે કોઇ આદમીનો ચેહરો બલાપા ભરેલો હોય તે સખસ બખીલ અને નેહુસતી ધનો હોય.

જે કોઇ આદમીનાં ચેહરાપર સીતલાનાં સાથાં ધનાં હોય અને તે સાથાંને અંદાજે સીહા રંગ નજર આવે તે સખસ ચોત્તો, દગાબાજ, હીલા ભરેલો અને પોતાનાં ધરજાન ઉપર નાં મેહરબાંન હોય.

જે કોઇ આદમીનો ચેહરો વાંકો હોય તે સખસ રસતે ચાલતાં કુજીઓ કરાવે અને હજારો ફ્રિયાદનો ઉથાવનારો હોય.

જે કોઇ આદમીનો ચેહરો બેથેલો અને ચપતો હોય તે સખસ મજલેસી અને શાએમીની કરનારો હોય.

જે કોઇ આદમીનો ચેહરો બરીઅલની માંશક દીસતો હોય અને

ખુમાલી ભરેલી વાતચીતની વખતે ગુવર જેવું મોહનું કરી નાંખે જે કીધાથી પોતાનાં મનમાં ધનો મગરૂર રહે કે હું બાર ખમ લાગું તો સખસ ચુંગલખાર, નીંદાખાર, મગરૂર, હેમક, અને જનમથી કોઈ ખુરા રોગથી જનમ પાંમેલો અને નાંમરદ હોય તે સાથે ખાંતગી સુખાઓમાં વગર પુછવે ગુસી જઈ તાંહાંથી ખેહોરમત થઈ પાછો ફરે. અને ચાપ-હુસીખાર તથા ખીન્નઓને જીથી અને વગર દાહાવનની સીખાંમનનો દેનારો ઉલ્લુ હોય.



આદમીનાં કાંતની પીછાંત

જે કોઈ આદમીનાં કાંત નાંધલા અને ચાપકાં મોહતાં હોય તે સખસ નાપાક, ખુબખ, કમઅકલ, દેવની ખસલતનો અને ખોદાનાં ફર-માંનથી ઉલતો ચાલનારો હોય.

જે કોઈ આદમીનાં કાંત જાદા અને ગોલ હોય તે સખસ હમેસાં ગુનાંહા ભરેલાં કાંમ કરે.

જે કોઈ આદમીનાં કાંત લાંબા હોય તે સખસ નાદાંત અકલનો અને અદખો હોય.

જે કોઈ આદમીનાં કાંત રંગે જરદ હોય અને ખાલે ખરેલા હોય તે સખસ ગરીબ ગોરખાંને અને આજર દીએ અને દરેક જનની અદખાઈ કરે.

જે કોઈ આદમીનાં કાંત નાંધલાં નાંજીક અને ગોલ હોય તે સખસ અકલમન તથા નેક ખસલતનો હોય.

જે કોઈ આદમીનાં કાંતનો શુરાખ હઆને વીધું તંગ હોય તે સખસ હમેસે ખુદાતાલા ઉપર તવકલનો કરનારો હોય અને કાંઈ પન મુશકેલ તથા આશત આવી પદે તે ઉપર સખરનો કરનારો હોય.

જે કોઈ આદમીનાં કાંન માહતા હોય્મિ તે સખસ માતખર, ધની ઉમરવાલો હોય્મિ પન અકલ ધની થોદો હોય્મિ.

—o—

આદમીનાં રૂપશારની પીછાંન.

જે કોઈ આદમીનાં રૂપશાર (આંખની નીચેનો ભાગ) પતલો, હારકું ઉંચું અને ઉપર ગોસનો ભાગ થોરો હોય્મિ તે સખસ શુરો મરદ, અકલવાન અને એશ અસરતનો ધનો શાકીન હોય્મિ.

જે કોઈ આદમીનાં રૂપશાર ઉપર ગોસ ધનું હોય્મિ અને હારકું માહતું હોય્મિ અને ફલાયલો હોય્મિ તે સખસ હમેશાં ખુશીમાં રહેનારો માંતખર હોય્મિ.

—o—

આદમીનાં અવાજની પીછાંન.

જે કોઈ આદમીનો અવાજ માહતો અને ફલાયલો હોય્મિ તે સખસ બાહાધુર અને અકલવાલો હોય્મિ.

જે કોઈ આદમીનો અવાજ નાંધલો હોય્મિ તે સખસ જુથો અને ખરાબ હોય્મિ.

જે કોઈ આદમીનો અવાજ યુંગનો હોય્મિ તે સખસ અગર જે મરદ હોય્મિ તો ધનોજ મગર, દેમાંગવાલો અને સહરધ ધની કરે અને જે ઝ્યારત હોય્મિ તો સધલી વાતે નેકખખત હોય્મિ અને પોતાનાં ખાવોંદ ને ધની ચાહુ અને પાક દામાંનની હોય્મિ.

જે કોઈ આદમીનો અવાજ ધનો મધુર હોય્મિ તે સખસ, બેવકા, અશમખાર અને પોતાને ધનોજ હજતવાલો સમજે.

જે કોઈ આદમીને અવાજ ગોગારી જેવા માહતો હોય અને જરા માહતે અવાજે વાત કરતાં કળમો કરતો હોય એવું માલમ પરે તે સાથે બોબરા આદમીની મીસાલ જ્યાં લથરતી હોય તે સખસ નીચો, હલકો, દગાબાજ, ખેશરમ, ખુસમતીઓ, કપતી, અશમ ચોર, નીંદાખોર અને નજરનો ધનોજ પાતી હોય.

— ૦ —

આદમીનાં હસવાંતો પીછાંત.

જે કોઈ આદમી હમેશાં હસીઆ કરે તે સખસ સાથે લોકો દુસમની ધની રાખે.

જે કોઈ આદમી ધનો માહતે અવાજે હસનારો હોય તે સખસ ખેશરમ, આપમતલખીઓ અને ખેવકુદ હોય.

જે કોઈ આદમી ધનોજ ચોરો હસતો હોય ધઆને ધનુજ હસતી વખતે શકત પોતાનું 'માહિદુ' મલકાવે અને વધારે હસતો આપને માલમ નહીં પરે તે સખસ ખુસમંદ ચેહેરોનો, નેક બખત, આબર હજતવાલો, ગંભીર અને પોતાનું કાંમ અદાથી બજાવનારો હોય અને હમેશાં તેવા સખસ ઉંચો દરજ્જો ધરાવનારો હોય.

— ૦ —

આદમીનાં હોતની પીછાંત.

જે કોઈ આદમીનાં હોત નાંચુક હોય તે સખસ શરમનો ધની અને ખુજોરગ હોય.

જે કોઈ આદમીના હોત લાંબા હોય તે સખસ ધનાંજ આકરા સ-વભાવનો અને જોરાવર હોય.

જે કોઈ આદમીનાં હોત એક એકથી જુદા ધઆને ખીરાએલા નહીં હોય તે સખસ ઝાહેલ અને કમ અકલ હોય.

જે કોઈ આદમીનાં હોત રંગે જરા પીલા હોય તે સખસ નાંપાક, નીચો અને ધની ભુખ રાખનારો હોય.

જે કોઈ આદમીનાં હોત રંગે જરા કાલા હોય તે સખસનાં સધલાં કાંમ હારેમનની ખસલતના હોય.

જે કોઈ આદમીનાં હોત જાદા હોય તે સખસ એ આકલ અને નીંદા ખોર હોય.

જે કોઈ આદમીના હોત કુલની મીસાલનાં તંગ અને નાંજીક હોય તે સખસ દાંનાવ, દુર અંદેસ અને અમીરી ખવાસનો હોય.

જે કોઈ આદમીનાં હોત મોહતા અને બાહાર નીકલેલા હોય તે સખસ એ અદબ અને રજાલો હોય અને કુજેત થાવાથી કસો અંદેસો રાખે નહીં.

જે કોઈ આદમીનાં નીચેનાં હોત કરતાં ઉપલો હોત મોહતો હોય તે સખસ સઉથાંને ખુરો હોય.

જે કોઈ આદમીનાં ઉપરનાં હોત કરતાં નીચેનાં હોત મોહતો હોય તે સખસ જીધાનો પાદશાહ હોય અને ખુરા કાંમનો કરનારો તથા ફસાદ નો ઉથાવનારો હોય.



આદમીની જખાંનની પીછાંન.

જે કોઈ આદમીની જખાંન જાદી હોય તે સખસ ધભા ખાઉ અને ખોલવામાં પાખરો હોય.

જે કોઈ આદમીની જખાંન નાજીક હોય તે સખસ ખોલવામાં ધનો તેજ હોય અને ખુશ મથકરો હોય જેથી કરી તેહની વાત સરવે કોઇને પસંદ પડે.

જે કોઈ આદમીની જખાંનનો રંગ સીદા હોય તે સખસથી જરૂર
તું નાંહસજે અને પાક ધમ્મજદાંની પનાહ માંગજે કે તે સખસ પ્રવીથી
તાહચી નજરે નહી પદે. કારન કે તે સખસ યુવદની મીસાલનો નેહસ
કદમ હોય.

જે કોઈ આદમીની જખાંનનો રંગ સોરખ હોય તે સખસ બિજા
ફાતેલ અને જે મનમાં આવે તે ભરદી દીયે અને રસતે ચાલતાં લોહિ
સાથે કળુઆ કરવા માગે અને જીથા સોગાંનનો ખાંનારો અને મકરખાજ
હોય.

જે કોઈ આદમીની જખાંન નાંકેથી જાદી હોય તે સખસ જીથો,
ખુસામતીઆ, ચાપલોસીઆર, સીપલો તથા તુમરા લરાવનારો હોય.

જે કોઈ આદમીની જખાંન આગલથી તે પછવાદે શુધીની જાદી
હોય તે સખસ જેમ એક હરખાએલું કુતરું કદે અને તેહને જેહર લાગે
તેમ તેહનાં બોલવાથી દરેક આદમીઆને જેહર લાગે એવું નાલાએક બોલ.

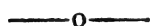
જે કોઈ આદમીની જખાંન લાંબી હોય તે સખસ હમેશાં ખીજ
આદમીઆની ગીતીસ કરે અને કદાચ કોઈ હમવાને માંતે બોલાં દીલથી
ધજન કરે તો તેજ વખત ખીસમલા બોલી બોહે ચહડાવી ખાવા બેસે
અને કસી વાતે સરમાંએ નહી એવો ખાધાનો નીચો હોય.

જે કોઈ આદમીની જખાંન તુકી અને જાદી હોય તે સખસ ત-
ખીએતનો ધનો આકરો, ટુંનદ મીજજનો, ચુંગલ આર અને ટુંમરા
લરાઉ હોય.

આદમીનાં તાલવાંની પીછાંન.

જે કોઈ આદમીનું તાલવું બાલ હોય તે સખસ નેકબખત, સખી દીલનો અને યુગરેગી ભરીઓ હોય.

જે કોઈ આદમીનું તાલવું જેનો રંગ ઘેહરો હોય અને નહી માલમ પર કે ખુલો સફેદ છે કે ખુલો ગોલાખી છે તે સખસ યુરો અને બદકેલ હોય.



આદમીનાં મોહોદાંની તથા તંનના રંગની પીછાંન.

જે કોઈ આદમીનાં મોહોદાંનો તથા તંનનો રંગ જરા લીલાસપર હોય તે સખસને તમામ ખવીસોનાં કરતાં મોહતો ખવીસ કરી જાંનવો તથા જુથો અને બેશરમ હોય.

જે કોઈ આદમીનાં મોહોદાંનો રંગ તથા તંનનો રંગ શુનેરી હોય તે સખસ નેક ખસલતનો, કીસમતનો જોરાવર, સખી દીલનો, અમીરી ખવાસનો, સખાવતનો કરનારો તથા ખુખી ભરેલો હોય.

જે કોઈ આદમીનાં મોહોદાંનો રંગ તથા તંનનો રંગ સીદા હોય તે સખસ ચુંગલ ખાર તથા મકરખાજ હોય.

જે કોઈ આદમીનાં મોહોદાંનો રંગ તથા તંનનો રંગ સફેદ હોય તે સખસ વાતનો ધનો શોકીત હોય.



આદમીનાં દાંતની પીછાંન.

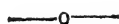
જે કોઈ આદમીનાં દાંત આગલ પછવાડે હોય તે સખસ ગોસાખાજ હોય પત ગોસો કરી પાછલથી પસતાયે ગનો.

જે કોઈ આદમીનાં ઘાંત મોતા હોય્મિ તે સખસ સખાવતનો કરનારો હોય્મિ અને રૂરી નસીહતનો દેનારો હોય્મિ જેથી કરી તેની સાંથનાં ખેસ-નાંરાઓ પત તેની માંશક સખાવત કરવા આહે.

જે કોઈ આદમીનાં ઘાંત એક એકથી અલગ અલગ હોય્મિ તે સખસ દીલનો ગનો ભોલો હોય્મિ જેથી કરી કાંઈ પત વાત પોતાનાં મનમાં રાખી નહી સકે.

જે કોઈ આદમીનાં ઘાંત નાંધલા અને સરખા સતર બંન હોય્મિ તે સખસ ઘાંતાંવ અને ખીજ આદમીઓને નસીહત કરે એવો હોય્મિ પત ખાળે વખતે જ્યુકું ખોલી રસવા થાય્મિ.

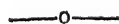
જે કોઈ આદમીનાં ઘાંત પોહોરા અને ગોલ હોય્મિ તે સખસ પાક ઘાંમાંનો તથા ઘાંનાંઈ બરેલો હોય્મિ.



આદમીની ગાંતીની પીછાંન.

જે કોઈ આદમીની ગાંતી ચોહોરી અને મોહોતી હોય્મિ તે સખસ ધનુજ ખાનારો, બદમોભજ અને કમખખત હોય્મિ.

જે કોઈ આદમીની ગાંતી ઘની નાંધલી હોય્મિ તે સખસ પોતાના ધંવામાં મસથુલ રહેનારો અને દરેક જનનુ બહુ આહાનારો હોય્મિ.



આદમીની ગરદંનની પીછાન.

જે કોઈ આદમીની ગરદંન સોરાહીની મીસાલગી ઇઆને કાચની ખાતલીની મીસાલ સાફ અને લાખી તથા ખુશનુમાં હોય્મિ તે સખસ અદખ બરેલો અને દીલનો સાફ તથા ખીજ આદમીઓને નેકીના

આહાનાંરે અને ખીજ આદમીઓની દાલત તથા માલ મતા જોઈ ખુસી થનાંરે હોય્મે.

જે કોઈ આદમીની ગરદન તુકી હોય્મે તે સખસ ગનો હુશી, જોરાવર તથા પુરે પુરે પકો હોય્મે.

જે કોઈ આદમીની ગરદન જરા વાંકી હોય્મે તે સખસ હાસીઆર, આપ રંગીલો તથા કાવા દાવા કરનાંરે ધનો બાહાધર હોય્મે.

જે કોઈ આદમીની ગરદન સીનાંમાં ગરી ગેઈ હોય્મે તે સખસ પકો ચોર, ફેસાદનું ધર તથા બખીલનો પાહાદશાહ હોય્મે.

જે કોઈ આદમીની ગરદન ઉપર પછવાદેથી હારકાં દેખાતાં હોય્મે ધ્યાને ગરદનનાં મોહરા નજર આવતા હોય્મે અથવા આગલ હલક નીકલેલી હોય્મે તે સખસ લાલચુ ગનો હોય્મે જે કાંઈ બદ શખુન બોલે અને થયા મસકેડી તે સોસી જાય્મે પન બધી વાતનો આગલથી વીચાર ગનો સારે દોરાવે.

જે કોઈ આદમીની ગરદન ઉપર હરમ્મેક તરફથી સીહા બાલ હોય્મે તે સખસ રંદીબાજ હોય્મે પન નસીબનો ધનો જોરાવર હોય્મે.

જે કોઈ આદમીની ગરદન જાદી હોય્મે તે સખસ મરદીમાં તથા હુનરમાં પુરે કરી હોય્મે અને મકર તથા કાવતરાં ભરેલો હોય્મે.

જે કોઈ આદમીની ગરદન પોતાનાં કદનાં અંદાજ કરતાં ધનીજ પતલી અને લાંબી હોય્મે તે સખસ અગરજો મરદ હોય્મેતો હુમક, ચોર, અને ખેમરવત હોય્મે. અને જો ખ્યારત હોય્મે તો બાહાધર, લદાય્મેક, અને પેહેલવાંન હોય્મે.

જે કોઈ આદમીની ગરદન ફેલાય્મેલી હોય્મે તે સખસ શીતનાંબાજ, યુસાબાજ અને મગર હોય્મે.

આદમીની દાહારીનાં બાલની પીછાંન.

જે કોઈ આદમીની દાહારી ચપતી અને ખેચેલી હોય તે સખસ કજીઆજોર અને કજીઆદલાલ હોય.

જે કોઈ આદમીની દાહારી હોત કરતાં બાહાર નીકલી આવેલી હોય તે સખસ બુજરોગ લોકો ઉપર જીયાં તોહિમતનો જોરનાંર હોય.

જે કોઈ આદમીની દાહારી પોહોલી અને તોતો જીહુલતો હોય તે સખસ બનોજ કદાવર અને પેહલવાંનની મીસાલનો હોય પન ગનોજ નાંહીમતવાંન હોય.

જે કોઈ આદમીના દાહારીના બાલ લાંબા હોય તે સખસ શરબ-બાજ, મકરબાજ અને કીનાંજોર હોય.

જે કોઈ આદમીની દાહારીનાં બાલ ગનાં લાખાં નહી તેમજ બનાં વુકા નહી હોય તે સખસ દાનાંવ તથા અકલમંદ હોય.

જે કોઈ આદમીની દાહારીનાં બાલ બરેલા હોય અને હેશાંનમંન દીસતો હોય તે સખસ નેકીનાં કાંમ કરનાંરો હોય.

જે કોઈ આદમીની દાહારીનાં બાલ રંગે સીદા હોય તે સખસ નરમાંસ બરેલો, સાચો તથા અકલમંન હોય.

જે કોઈ આદમીની દાહારીનાં બાલ રંગે પીલા હોય તે સખસ જહનુની, શીસાદજોરો અને લુચો હોય.

જે કોઈ આદમીની દાહારીનાં બાલ માંજરા રંગનાં હોય તે સખસ રાત દંન પોતાનાં ધંનધામાં મસથુલ રહે અને શરમાંઉ ગનો હોય.

જે કોઈ આદમીની દાહારીનાં બાલ બદા હોય તે સખસ હરકોઇ સાથે લદાઈ તથા કજીઓ કરાવા ઉપર ધનો તથાઆર હોય.

જે કોઈ આદમીની દાહારીનાં બાલ લાંબા હોય અને માહોહુ

પાતણું હોય્મિ તે સખસ કાનનો કાચો, લાલચુ, મીઠાજી અને આપ રંગીલો હોય્મિ.

જે કોઈ આદમીની દાહારીનાં બાલ ગનાંજ થોરા હોય્મિ તે સખસ ગીનીસખાર, મકરબાજ, હીલા હરકત ભરેલો, ફળેત ખોરો, લીઆનતો જુરો ફેલવારો અને સહ થાને જુરોમાં જુરો અને પાપી હોય્મિ.

—o—

આદમીનાં દાચાંની પીછાંન.

જે કોઈ આદમીનું દાચું ધનું મોહણું હોય્મિ તે સખસ ઝાહેલ અને બખીલ હોય્મિ અને પોતાની પાસે દોલત ધની ધરાવે.

જે કોઈ આદમીનું દાચું કુલની કલીની મીસાલ તંગ હોય્મિ તે સખસ અકલમંદ હોય્મિ.

જે કોઈ આદમીનું દાચું મોહદાંનાં હોત કરતાં હોત સાથે શરી ગીઠું હોય્મિ તે સખસ કંમતાલેનો તથા નેહસ કદમનો હોય્મિ.

જે કોઈ આદમીનું દાચું હોત સાથે નાધણું હોય્મિ તે સખસ ખખરદાર, ભેદનો પાંગનાંર, અકલમંદ, દરેક આદમીઆનો કદરનો જાનતાંરો, બાગ બગીચાનો શાકીન, ઐશ અસરતનો તલબગાર અને રહેમી દીલનો હોય્મિ.

—o—

આદમીની ખાંધની પીછાંન.

જે કોઈ આદમીને પહવાદથી પુધ નીકલેલી હોય્મિ તે સખસ ધનો જુજરોગી ભરેલો, નેકબખત અને મોખારક કદમનો હોય્મિ.

જે કોઈ આદમીને ઐક તરથી પુધ નીકલેલી હોય્મિ તે સખસ ઝાહેલ, આખરંગીલો અને શાકીન હોય્મિ.

—o—

આદમીનાં સીનાંની પીછાંન.

જે કોઈ આદમીનો સીનો બાહાર નીકળી આવેલા હોય તે સખસ ગાંધાની માંદગી હમેશાં બક બકારો કરે.

જે કોઈ આદમીનાં સીનાં ઉપર બાલ ગનાં હોય તે સખસ પાંચે વખતની બંદગીનો કરનાર હોય અને અકલમંદ તથા દરેક જનને સારી મહસલતનો આપનાર હોય.

જે કોઈ આદમીનો સીનો ફરાખ અને ગોમતે ભરેલા હોય તે સખસ એકમનો પહદનાર, દાનાંવ તથા નાંમદાર હોય.

જે કોઈ આદમીનો સીનો ગોલ અને ચોહોરો હોય તે સખસ સખાવતનો ધની હોય અને પતરાજીભાર ગનો હોય.

જે કોઈ આદમીનો સીનો રંગે સફેદ હોય તે સખસ ધીરો સખ-ભાવનો, ખુદા પરસ્ત, નેકબખત અને નાંમદાર હોય.

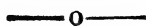
જે કોઈ આદમીનો સીનો રંગે સોરખ હોય અને તેમાં સાથે સફેદીખી નજર આવે તે સખસ જુથા કજીઆનો લદનારો અને રસવાઈ ભરેલો હોય.

જે કોઈ આદમીનો સીનો રંગે સીંહા હોય તે સખસ બીજનો મલો, જીલમગાર, બેમરવત, અને જુરા અદ્યાનો હોય.

જે કોઈ આદમીનો સીનો અંદર ગરી ગીઆ હોય અને સીનાંમાં ખાદો હોય તે સખસ જાહેરમાં સખી કેહેવાદે અને ગનો લાલચુ અને બખીલ હોય તથા જુદી આરતોની સંજમાં બેસી તેઓનાં દરેક કાંમો બજાવનારો હોય.

જે કોઈ આદમીનો સીનો સાફ હોય તે સખસ તખીમિતનો નરમ તથા દાનાંવ હોય.

જે કોઈ આદમીનો સીનો ધરાય હોય તે સખસ જોરાવર તથા ખાહધુર હોય.



આદમીની બાજુની પીછાંન.

જે કોઈ આદમીની બાજુ જાદી હોય તે સખસ કાંમ કીધામ ધનો દલાવર અને ચાલાક હોય.

જે કોઈ આદમીની બાજુ પાતલી હોય તે સખસ સખાવતનો કરનાર અને ઐશ્ય અસરતનો તલબગાર હોય.

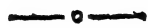
જે કોઈ આદમીની બાજુ વાંકી હોય તે સખસ જોતા વચનનો, બુરાં કરતુકનો અને બુબખ હોય.

જે કોઈ આદમીની બાજુ જરા રંગે સોરખ હોય તે સખસ લદાઇ ખોરો અને કજીઆ દલાલ હોય.

જે કોઈ આદમીની બાજુ લાંબી અને જાદી હોય તે સખસ નેક અને બદ આદમીનો પીછાંનનાંર, ખોદાની રાહનો ચાલનાંર તથા હોનરનો જાનનાંર હોય.

જે કોઈ આદમીની બાજુ રંગે સીહા હોય તે સખસ ધનોજ અદેખા હોય તે ઐતલા સુધી કે પોતાનાં ધરજદોની પન અદેખા કરવાને ચુકે નહી.

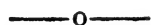
જે કોઈ આદમીની બાજુ હાથ કરતાં પતલી હોય તે સખસ ભુંદો અને લેઆંનતી હોય.



આદમીનાં દમની પીછાંન.

જે કોઈ આદમીનો દમ ધનો જલદી જલદી ચાલતો હોય તે સખસ ધનોજ હીમતવાલો, પેહલવાંન અને યુજરોગ હોય.

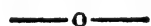
જે કોઈ આદમીનો દમ ધનો ધીરે ધીરે ચાલતો હોય તે સખસ કમજોર, નાહીમતવાંન અને દેહેકાંતી હોય.



આદમીનો હાથની કાંદોની પીછાંન.

જે કોઈ આદમીનાં હાથની કાંદી જલદી હોય તે સખસ જોલમગાર, બેહુદા અને દરેક આદમીએ નુકસાંન કરનારો હોય.

જે કોઈ આદમીનાં હાથની કાંદી ગોલ અને પાતલી હોય તે સખસ પોતાનાં ધંધામાં ગનો મસયુલ રહે અને જોલવામાં સાચો હોય અને ધનાંત્રિક આદમી ઉપર સેરદારી કરે પન ગુસ્સાનો ધનો ગનો હોય અને તે વખતે જોલતાં કાંધપન અદેસો નહી કરે.



આદમીનાં હાથની પીછાંન.

જે કોઈ આદમીનાં હાથ પાતલા હોય તે સખસ અદેજો અને સીપલો હોય.

જે કોઈ આદમીનાં હાથ ટુકા હોય તે સખસ બદનદ, બખીલ તથા રજલો હોય.

જે કોઈ આદમીનાં હાથ લાંબા હોય અને જોરા હોય તે સખસનાં મોહોદામાં કાંઈ પન બિદનો વાત નહી રહે અને ખીજાં આદમીઓનાં કામની ધુલધાંતી કરતો રહે એવો તે જુરી ખસલતનો હોય.

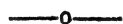
જે કોઈ આદમીનાં હાથ વાંકા હોય તો સખસ મુરખ, બે નમાજી, રંદીબાજ અને ખુદાતાલા ઉપર ઈમાંન નહી લાવનારો હોય.

જે કોઈ આદમીનાં હાથ ઉપર ધનાં ખાલ હોય તો સખસ જાહેરમાં મરદે આદમીની મીચાલ અને ખાતેનમાં ધનોજ કપતી, દગાબાજ અને બેમરવત હોય.

જે કોઈ આદમીનાં હાથ રંગે સીદા હોય તો સખસ જોલમગાર હોય.

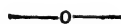
જે કોઈ આદમીનાં હાથ રંગે સફેદ તથા સોરખ રંગનાં હોય તો સખસ ઝોલમાં, દાનાંવ, નેકબખત, અને નરમ મીલજનો હોય તે સાથ સેકારગાહનો શોખ ગનો રાખે.

જે કોઈ આદમીનો ઝેકે હાથ હોય તો સખસ ધનોજ નેહસ કદમનો બદબખત હોય.



આદમીનાં હાથનાં પંજની ધીછાંન.

જે કોઈ આદમીનાં હાથનાં પંજ પાતલા અને મોહતા હોય તે સખસ નવી સંદો તથા ખુજરગી બરેલો હોય પન વખત ઉપર જેમ ઝેક ખીલાદી લુચધગીરીથી ઉંદરને પકદી લીયે તે મીચાલ આદમીઓને કલમનો ગોદા માંરતા વીલમ નહી લગાદે.



આદમીનાં હાથનાં આંગલાંની ધીછાંન.

જે કોઈ આદમીનાં હાથનાં આંગલા લાંબા હોય તે સખસ ગનોજ બાઝેગથાલી હોય.

જે કોઈ આદમીનાં હાથનાં આંગલાં તમાંમ સરખાં હોય્મિ તે સખસ નસીબનો ધનો તુકો હોય્મિ અને ખીજ આદમીઓનાં છુરાં થવાથી ધનો ખુસ પાંમે.

જે કોઈ આદમીનાં હાથનાં આંગલાં તુકાં હોય્મિ તે સખસ મુશ્વેસ તથા મીસકીન હોય્મિ અને જો જરાખી માહતી પુછનો ધની થયો તો ઈમ્મરૂંક ઈવી તકલીફ આવી પરે કે તે કરતાં પન દબલ ગસરૂં જાંયે ઈયો નસીબનો કમતાલે હોય્મિ.

જે કોઈ આદમીનાં હાથનાં આંગલાં માંથેથી લાલ હોય્મિ તે સખસ દાનાંવ, અકલમંન તથા જોરાવર નસીબનો હોય્મિ.

જે કોઈ આદમીનાં હાથનાં આંગલાં માંથેથી પાતલાં હોય્મિ તે સખસ સીઆનો અને દરેક જનને સારી મહસલતનો આપનાંરો હોય્મિ.

જે કોઈ આદમીનાં હાથનાં આંગલાં માંથેથી જરાં હોય્મિ તે સખસ હુજદ, ફેસાદખોરો અને ખેહુંદો હોય્મિ.

જે કોઈ આદમીનાં હાથનાં આંગલાં માંથેથી મફદ હોય્મિ તે સખસ ઈલમ સીખીઆપર ધની ખાહેસ ધરાવે.

જે કોઈ આદમીનાં હાથનાં આંગલાં ગનતરીનાં ૬ હોય્મિ તે સખસ હીલા હરકત બરેલો અને નેહસ કદમનો હોય્મિ તથા ખાસીઆતનો હીજદો હોય્મિ.

જે કોઈ આદમીનાં હાથનાં આંગલાં ગનતરીનાં ૪ હોય્મિ તે સખસ દાનાંવ, અકલમંદ નેકખાત, તથા બવીશનો રોશન હોય્મિ.

જે કોઈ આદમીનાં હાથનો અંગોથો તુકો હોય્મિ તે સખસ ગનોજ બાઝિગશાલી, દાનાંવ તથા અકલમંન હોય્મિ.

જે કોઈ આદમીનાં હાથનો અંગોથો લાંબો અને જાદો હોય્મિ તે સખસ, ગુનેગાર, જુલમગાર અને રોજનો કમતાલે હોય્મિ.

જે કોઈ આદમીનાં હાથની ખીજી આંગલી કે જે આંગલીને આપન આદી ચુંગલીની આંગલી કહીએ છીએ તે આંગલી લાંખી તથા જારી હોએ તે સખસ ધનો તાલમેલીએ અને પંચી હોએ.

જે કોઈ આદમીની ખીજી એજ આંગલી ટુકી હોએ તે સખસ ગનોજ સુરો, ખેવકુક, અદેઓ અને કીનાં કપત વાલો હોએ.

જે કોઈ આદમીનાં હાથની ત્રીજી આંગલી કે જેને આપન ગાલ દેવાની આંગલી કહીએ છીએ તે આંગલી અગર ગની લાંખી હોએ તે સખસ ગનોજ બદીખાર હોએ.

જે કોઈ આદમીનાં હાથની ત્રીજી એજ આંગલી ગની ટુકી હોએ તે સખસ ખેશરમ અને ખેહા હોએ.

જે કોઈ આદમીનાં હાથની ત્રીજી એજ આંગલી ગની લાંખી નહી તેમ ધની ટુકી નહી હોએ તે સખસ દાનાંવ તથા અકલમંદ હોએ.

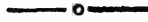
જે કોઈ આદમીનાં હાથની ચોથી આંગલી કે જેહેને સગન કુરવાની આંગલી કહીએ છીએ તે આંગલી લાંખી હોએ તે સખસ ગનોજ જાહેજ તથા આપરંગીલો હોએ.

જે કોઈ આદમીનાં હાથની ચોથી એજ આંગલી ટુકી હોએ તે સખસ રજલો, હલકો, ખેવકુક, ખેમરવત, ગીનીસખાર, કપતી, અને તદન હેશાંતવગરનો હોએ.

જે કોઈ આદમીનાં હાથની છેલી આંગલી કે જેહેને આપન સન-ગારની ઈઆને વીલી પેહરવાની આંગલી કહીએ છીએ તે આંગલી લાંખી હોએ તો તે સખસ સેતમગાર, જાલમ તથા ખેહાનર હોએ.

જે કોઈ આદમીની છેલી એજ આંગલી ટુકી હોએ તે સખસ સીહોઆર તથા કુરઆદેશ હોએ.

જે કોઈ આદમીનાં હાથનાં આંગળાં ખીલકુલ નહી હોય્મિ અને થુંથો હોય્મિ તે સખસ રળલો, બદકાર, છીનાલવો, સીપલો, નાપાક, અને બુંદો હોય્મિ.



આદમીનાં હાથનાં આંગળાંનાં નખની પીછાંન.

જે કોઈ આદમીનાં નખ રંગે જરા જરદ હોય્મિ તે સખસ ગોય્મિઆ ખવીસ લોકોનો પાહાદશાહ હોય્મિ અને જે જગોય્મિ જાંય્મિ તાંહાં બુરાઈ બરીઆં કાંમો કરે.

જે કોઈ આદમીનાં નખ રંગે જરા સોરખ હોય્મિ તે સખસ દાનાંવ અક્કલમંદ તથા સખાવતનો કરનારો હોય્મિ.

જે કોઈ આદમીનાં નખ રંગે સફેદ હોય્મિ તે સખસ તાલોનો ગનો જોરાવર હોય્મિ.

જે કોઈ આદમીનાં નખ રંગે સીહા હોય્મિ તે સખસ કમખખત, લાલચુ અને જાહેલ હોય્મિ.

જે કોઈ આદમીનાં નખ જોવામાં ગોલ અને પોહલાં હોય્મિ તે સખસ હોનરમંદ ગનો હોય્મિ પન પોતાનો હોનર ખીજવો દુખરાવે નહીં એતલો અદેખો હોય્મિ.

જે કોઈ આદમીનાં નખ તુકા હોય્મિ તે સખસ ખોલવામાં ધનો ચાપલુસીજોરો અને હીમતવાંન ગનો હોય્મિ પન અકસર તે સખસ અદેખો અને લોભી હોય્મિ.

જે કોઈ આદમીનાં નખ કાલાં અને નકીર બરેલાં હોય્મિ તે સખસ બે અક્કલ અને ખેહોસ હોય્મિ.



(૫૫)

આદમીનાં હાથની હથેલીની પીછાંન.

જે કોઈ આદમીની હથેલી ધની નકીરદાર હોય તે સખસને હક-
તાલાની બંદગી કરવાની પાહેસ ધની હોય પન આંખમાં અદખાઇ
ધની રાખે.

જે કોઈ આદમીની હથેલી સફેદ તથા સોરખ સાથે મલેલી હોય
તે સખસ દાનાંવ તથા ઝેલમમાં ધનો હુસીઆર હોય પન વેહેમી ગનો.
હોય અને દરેક વાતનો શક ધનો રાખે.

—o—

આદમીનાં પેતની પીછાંન.

જે કોઈ આદમીનું પેત મોહતું હોય અને બદન તવાઝલું હોય
તે સખસ ફુસાદખોરો, બેવરવાહા તથા બખીલ હોય.

જે કોઈ આદમીનું પેત માંતેલું અને બદનખી માંતેલું હોય તે
સખસ તાલેવન હોય પણ તે સખસથી મેહરખાંની તથા મરવતની ઉમેદ
નાં રાખતો કારણ કે તે ધનો બખીલ હોય પન તે સખસ પાંચ આદમીની
મીજલસમાં બેસે તાંહાં પોતાને માંતે મોહતાઇ ગની માંગે.

જે કોઈ આદમીનું પેત પાતલું હોય અને બદનખી પાતલું હોય
તે સખસ બુજશગી બરેલો, સખરીવાલો અને પોતાનાં ધંધામાં હમેશાં
મસયુલ રહેનારો હોય પન બુખીઓ ગનો હોય.

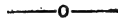
જે કોઈ આદમીનું પેત ચપતું હોય તે સખસ ખાધાનો ધનો
નીચો અને લાલચુનો પાહાદશાહ હોય અને ખાની વખત ધનો બિમરવત
અને અદખો હોય.

—o—

આદમીનાં પેહેલુની પીછાંન.

જે કોઈ આદમીનું પેહેલું (પેતની હથેનો ભાગ જેને આપન પીર કહીએ છીએ તે) નાજુક અને ગોસથી ભરેલું હોએ તે સખસ દાનાંવ, અકલમન તથા યુગરોગીનો શહેબ હોએ.

જે કોઈ આદમીનું પેહેલું માવું હોએ તે સખસ જાહેલ અને વહદકનો હોએ.

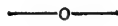


આદમીની દુતીની પીછાંન.

જે કોઈ આદમીની દુતી નાંધલી હોએ તે સખસ દાનાંવ, બખશેશનો કરનાંર તથા દીલનો મેહરખાંન હોએ.

જે કોઈ આદમીની દુતી માહતી હોએ તે સખસથી નેકીનો ઉમેદ નાં રાખતો કારણ કે તેનીથી નેકી ભરીઆં કાંમ કદી પન થનાંર નથી.

જે કોઈ આદમીની દુતી પેતમાં ગરી ગમ્મલી હોએ તે સખસ બે મરવત તથા બખીલ હોએ.



આદમીની કમરની પીછાંન.

જે કોઈ આદમીની કમર પાતલી હોએ તે સખસ ખુદાઈ રાહનો ચાલનાંરો, રાસત સખુનનો ખાલનાંરો અને દરેક જનનાં હાથમાં શખ્સ-દાનો ચાહાનાંરો હોએ અને પારકાંનાં કાંઈપન કાંમને માંતે પોતાપર ભારી રંજ એચી લઈ તેનું કાંમ પાર ઉતારે.

જે કોઈ આદમીની કમર ચોહોરી હોએ તે સખસ લાભીઆં, ખેશરમ અને ખેમરવત હોએ.

(૫૭)

આદમીની જાંગની પીછાંન.

જે કોઈ આદમીની જાંગ જાદી અને લાંબી હોય તે સખસ ખદ જદ તથા ફેશાદખાર હોય.

જે કોઈ આદમીની જાંગ તુકી અને કતાઈ ગમ્મલી હોય તે સખસ ખેહાશ અને ખેહુદા હોય અને ઝોરત લોકોનો હવસ ધનો રાખે.

જે કોઈ આદમીની જાંગ પોતાનાં કદને અંદાજે સરખી હોય તે સખસ નેકનાંમ, ખુખીવંતો અને માયાલુ હોય.

—o—

આદમીનાં ગુથંનની પીછાંન.

જે કોઈ આદમીનાં ગુથંન મોહતાં અને જાંમની મીસાલનાં હોય તે સખસ માંઝેખાપત્રી તથા ઉસતાદની કોઈની પન અદખ કરે નહીં એવા બેઅદખ હોય.

જે કોઈ આદમીનાં ગુથંન લાંબા અને ગોલ હોય તે સખસ માલવામાં ધનો તેજ હોય.

જે કોઈ આદમીનાં ગુથંન લાંબા હોય તે સખસ નાદાંન તથા હેમક હોય.

જે કોઈ આદમીનાં ગુથંન સફેદ હોય તે સખસ ખંદગીનો કરનાર હોય પન શુશાખાજ ધનો હોય.

જે કોઈ આદમીનાં ગુથંન રંગે સોરખ હોય તે સખસ હદી ડુઆદે જાહેલ, જનુની તથા દીયાનો હોય.

જે કોઈ આદમીનાં ગુથંન ગનાં સફેદ હોય તે સખસ કળ બરેલા અને ગીનીસખાર હોય.

—o—

(૫૮)

આદમીનાં પગનાં તેતાંની પીછાંન.

જે કોઈ આદમીનાં પગનાં તેતાં લાંબા હોય તે સખસ આલવામાં ધનો જોરાવર હોય.

જે કોઈ આદમીનાં પગનાં તેતાં ટુકાં અને જરાં હોય તે સખસ અદખો, મથખેરો, રસવાજોર તથા હરાંમી હોય.

—o—

આદમીનાં પગની પીછાંન.

જે કોઈ આદમીનાં પગ લાંબા હોય તે સખસને સોજ ધનો હોય અને સોજને વાસતે મકર તથા કૂરેળ કરતો કૂરે.

જે કોઈ આદમીનાં પગ જરા હોય તે સખસને યુસ્સો ધનો હોય અને યુસ્સાને વખત જેમ મનમાં આવે તેમ ખુનાંમરકી કવી પાછમથી ધનો પસતાવો કરે.

જે કોઈ આદમીનો એક પગ હોય તે સખસ અદખો ધનો હોય અને ખીજા આદમીઓમાં માંહે માંહે ટુમરા લરાવી લદાઈ કરાવે એવો બદ જાદ ને બદ ખસલતનો હોય.

—o—

આદમીની પગની પાતલીની પીછાંન.

જે કોઈ આદમીની પગની પાતલી નાહતી હોય તે સખસ એય અસરતનો ધનો શાખ રાખે અને હમેશાં ઓરત સોડોની મીઠલસમાં બેસવાને ધનો ખુશ હોય.

—o—

આદમીનાં પગનાં આંગણાંની પીછાંન.

જે કોઈ આદમીનાં પગનાં આંગણાં ગતતરીનાં ૪ હોય તે સખસ દેવાનો, જાહેલ તથા તોફાની હોય.

જે કોઈ આદમીનાં પગનાં આંગણાં ગતતરીનાં ૬ હોય તે સખસ ઝિલમથી ધનો નાખસ હોય અને દાનાંવ લોકોની વાત પસંદ નહીં કરે એવો કમખખત અને ધુરી ખસલતનો હોય.



થીંગનાં આદમીનો પીછાંન

જે કોઈ આદમી થીંગનો હોય અને કમરમાંથી જરા વાંકો હોય તે સખસ તમાં જેહાંનનો ફસાદખોરો, ખખીલ, ગીચો, હલકો તથા બાલમુ હોય.



હાંબા આદમીની પીછાંન.

જે કોઈ આદમી પોતાનાં કદનાં અંદાજ કરતાં બાંધા હોય તે સખસ બે અકલ, હેમક, જાહેલ, છલ્લી અને આપરંગીલો હોય.

(૬૧)

“એલમે કયાશ” કીતાબ આગમજથી ખરીદ
કરનારા સાહેબોનાં મુબારક નામની તીય.

અ.

નકલ.

- ૧ ખાંત બાહાધુર શેઠ અરદેશર ખુરસેદજી સેયનાં ઝોનરરી મેજીએટ
- ૧ રાજેશ્રી અદલખાંતજી માહોખત, જીનાંગદનાં કુંવર.
- ૧ રાજેશ્રી અમરવાલા કાલાવાલા કાથી, ખીલખારનાં કુંવર.
- ૨ શેઠ અરદેશરજી કાવસજી જસાવાલા, રાવલપોંનદી પતનખ.
- ૨ ,, એદલજી નોશિરવાંનજી કાવસજી ધાંધી.
- ૧ ,, અરદેશર માંનેકજી કાકા.
- ૧ ,, એદલજી રસતમજી રીપોરતર.
- ૫ ,, આસારીઆ પુનસી કલેવર.
- ૧ ,, અલાદીન ગુલામહુસેન, બાવનગર.
- ૧ ,, અબદુલ કરીમ, કાચીઆવાદ.
- ૧ ,, અસપનદીઆરજી દોશાબાઇ રખાદી.
- ૧ ,, એદલજી ખુરશેદજી દીવેઆ.
- ૧ ,, અરદેશર પેસતનજી ખરાસ.
- ૧ ,, એદલજી આદરજી હોમજી.
- ૧ ,, અસપનદીઆરજી જમશેદજી કેમેસરીવાલા.
- ૧ ,, અસપનદીઆરજી દોશાબાઇ દરખારી.
- ૧ ,, એદલજી લીમજીબાઇ શાંહાંજમપોરવાલા.
- ૧ ,, અરદેશર બમનજી કાંદાવાલા.
- ૧ ,, અરદેશર નવરોજજી પીઆજ.

(૬૨)

૪.

૧ શેઠ હંસાખ મહમદ મનસની કુંપની—મુલતાંન.

૬.

૩ રાજેશી ઉમેદસીંગજી પ્રતેર્ષીંગજી ઝાલા, સીવદીનાં કુવર.

૧ શેઠ ઉમરસી મેગજી.

૬.

૫ સર કાવસજી જાંહાંગીરજી રેદીમની નાહત, સી. એમ. આઈ.

૫ શેઠ કાવસજી શોરાખજી બેદવાર.

૨ „ કાવસજી હોરમસજી દાકતર.

૨ „ કેપ્તશર ખેહરાંમજી ફ્રેન્ઝદાર—ધરંગધરા.

૨ „ કાવસજી જીવનજી પેસતનજી—દખન હૈદરાબાદ મંદરગાહાત.

૧ „ કલીઆંનજી મોરારજી—કરાંચી.

૧ ખીરાદર કેકાઝી એમ. તાતા—આકોલા.

૧ શેઠ કાવસજી દોરાખજી રેજીમેનતલમેંનત એજનત—પુના.

૧ „ કેકોબાદ લીમજીભાઈ—વલસાદ.

૧ „ કાસમભાઈ અલીબાઈ.

૧ „ કાવસજી હીરજીભાઈ મલેગાંમવાલા.

૧ „ કાવસજી દાદાભાઈ કુખાસ.

૧ જોસી કલીઆંનજી મુદજી—કચ્છમાંડવી.

૧ શેઠ કાવસજી દાદાભાઈ ખરાસ—રાંમખાગ કરાંચી.

૧ „ કાલીદાસ તાં નાનાભાઈ ઉમરામાં બાઈબરેચી—ભાવનગર.

૧ „ કાવસજી નવરોજી કોતવાલ.

૧ „ કાવસજી રૂચતમજી ખાંત.

૧ „ કાવસજી એદલજી ભરમા.

(૬૩)

અ.

- ૧ રાજેશી આંનજી.....જીનાંધડનાં કુવર.
- ૨ શેઠ ખુરશેદજી મીનોચેહરજી મુનસી.
- ૧ ,, ખરશેદજી જામાંશજી બાવનગરી—શુરત.
- ૧ ,, ખરશેદજી દોરાબશા પટેલ.
- ૧ ,, ખરશેદજી ધનજીભાઈ બેલીય.
- ૧ ,, ખોદાબખશ કાવસજી પારખ,
- ૧ ,, ખરશેદજી મનચેરજી પટેલ.

ઝ.

- ૨ રાજેશી ગજેશરખાંનજી કમાલુદીનખાંન, માનાંવદરનાં કુવર.
- ૨ શેઠ ચોપંદજી ધરમજી—કચ્છમાંડવી.

ઞ.

- ૧૦ રાજેશી જીવાંન ચીંગજી જમ્સવંત સીડુંજી—બાવનગરનાં કુવર.
- ૫ શેઠ જમશેદજી નોશિરવાંનજી પીતીત.
- ૧ રાજેશી જાંગીરમીઆ ખાપુમીઆ—માંગરેલનાં કુવર.
- ૨ શેઠ જીવનજી હીરજીભાઈ રેદીમણી.
- ૧ ખાલુ જગમોહનચીંગ ખાલુ ગોવીંદચીંગ—ઊના.
- ૧ શેઠ જાંગીરશા નાંનાંભાઈ ગજદર.
- ૧ ,, જીજીભાઈ નચરવાંનજી અરેગાત.
- ૧ ,, જાંગીરજી શેરાબજી તારાપોરવાલા.
- ૧ ,, જમશેદજી કુવરજી ઊમરીગર.
- ૧ ,, જમશેદજી શેહેરીઆદજી દુધમલ—ભરમ.
- ૧ ,, જાંગીરજી નચરવાંનજી મોદી.
- ૧ ,, જમશેદજી ખમનજી કાપદીઆ.
- ૧ ,, જાંગીરજી રસતમજી પોશતવાલા.

(૬૪)

- ૧ જોસી જોશંમ ગોકલદાશ મસકતી,—કચ્છમાંડવી.
- ૧ શેઠ જાંની ખીમજી વલભજી આચરેવદી મોઠ—કચ્છમાંડવી.
- ૧ ,, જમશેદજી આદરજી ચોકસી.
- ૧ ,, જાંહાંગીર ખુરશેદજી અપુ.

ત.

- ૨ શેઠ તરીભાવનદાશ મંગલદાશ નયુભાઈ.
- ૧ મોદી તરીભાવનદાશ રતનજી.

થ.

- ૧ શેઠ યાકોરદાશ દામોદરદાંમ નાએક ફોજદાર—નવશારી.
- ૧ થકર ગોપાલજી વાલજી—મશકત-

દ.

- ૨ શેઠ દોશાભાઈ કુશંમજી કરાકા સી. એસ. આઈ.
- ૨ ,, દોરાબજી ધરાંમજી પાંદે.
- ૨ ,, દીનશાજી જમશેદજી ધરદુનજી પારખ.
- ૩ જોસી દઆશંમ આનંદતા—કચ્છમાંડવી.
- ૩ શેઠ દોરાબજી શાપુરજી ઇછાપોરીઆ—લેનોલી.
- ૧ ,, દાદાભાઈ હોરમશજી દુબાસ.
- ૧ ,, દીનશા એલજી—વીરમગાંમ.
- ૧ ,, દીનશા શાપુરજી દાલાશના.
- ૧ ,, દોશાંભાઈ ધનજીભાઈ શેઠનાં
- ૧ ,, દોશાંભાઈ એલજી ગજદર.
- ૧ ,, દાદાભાઈ ભીખાજી મોદી.
- ૧ ,, દોરાબજી પેશુતનજી સંજનાં.
- ૧ ,, દાદાભાઈ પેશુતનજી મુગાનાં.

૧ શેઠ દાદાભાઈ હોરમથજી ખાસતાવારા

૧ „ દીનસા શ્રાંમજી નવરોજી દાવર.

૧ „ દીનસા ધનજીભાઈ દાવર.

૧ „ દોરાબજી શોરાબજી મીસતરી.

૧ „ દાદાભાઈ હોરમથજી માંદન.

૧ „ દોશાભાઈ હોરમથજી ખનસા.

૧ „ દોશાભાઈ હોરમથજી પતેલ.

૧ „ દીનસા હીરજીભાઈ મંગરેલીઆ,

૧ દીસા કાંપ પબલીક લાઇબ્રેરી.

૬.

૧ શેઠ ધનજીભાઈ જીવાજી દેસાઈ.

૧ „ ધનજીભાઈ પેસતનજી માલક્ષમીવાલા.

૭.

૭ શેઠ નોશરવાંનજી માણિકજી પીતીત.

૧ નવાબ સાહેબ મહમદ સુરતજી આંનબાપુર વાદીસ્વસ્થાંન રાધનપુર.

૬ શેઠ નશરવાંનજી વીરજીભાઈ ગોધપોરીઆ.

૩ „ નસરવાંનજી પેસતનજી હીરામનિકનાં

૨ „ નવરોજજી નશવાંનજી જસાવાલા.

૨ „ નગીનદાશ ભાનાભઈ.

૧ „ નસરવાંનજી ચાંદાભાઈ ધનજીનીઆરુ.

૧ „ નશરવાંનજી મેરવાંનજી શ્રાંમજી પાંડે.

૧ „ નશરવાંનજી ઝિંદલજી ધનજીમેહેતાનાં—દખનહેદરાખાદ અંદરગાત

૧ „ નરભિરાંમ જીવનરાંમ વકીલ—જંજુસર.

૧ „ નાનાંભાઈ હોરમજી નાલા શેઠનાં.

૧ „ નાનાંભાઈ હીરજીભાઈ માલેગાંમવાલા.

- ૧ શેઠ નસરવાનજી પેશતનજી કાપડીઆ.
 ૧ બાઈ નવાજબાઈ કાવચજી નાંનાભાઈ.
 ૧ આઠ નથવાંનજી મેરવાંનજી લસકરી.
 ૧ શેઠ નથરવાંનજી ધનજીભાઈ ગજદર.
 ૧ ,, નાંનાંભાઈ પેશતનજી વાહાદીઆ.
 ૧ ,, નથરવાંનજી રૂથતમજી શુરતી—બનદેરા.
 ૧ ,, નથરવાંનજી દારાશા ખાંનશાહેબ.
 ૧ ,, નથરવાંનજી કોઆજી.
 ૧ ,, નથરવાંનજી ખેરાંમજી શેકરેટરી.
 ૧ ,, નવરોજી પેશતનજી મોતીવાલા.
 ૧ ,, નવરોજી અરશિદજી સધાઆર.
 ૧ ,, નથરવાંનજી નવરોજી ખોદ.

૫.

- ૨ રાજેશ્રી પરતાપસીંગજી ભવાંનસીંગજી સોયનાં કુંવર.
 ૨ શેઠ પેસતનજી રતનજી મેવાવાલા, વલસાદ.
 ૨ ,, પેસતનજી હોરમસજી કાલેતનાં.
 ૨ ,, પાલનજી બેજનજી કોતવાલ. સુરત.
 ૧ ,, પેસતનજી ધનજીભાઈ ફરાંમજી પતેલ.
 ૧ ,, પેસતનજી માંનેકજી મોતાશરાંમનાં, કાહાંનપોર.
 ૧ ,, પેસતનજી જીવનજી.
 ૧ ,, પેસતનજી નવરોજી. કાહાંનપોર.
 ૧ ,, પેસતનજી દોશાભાઈ દોતીવાલા, બેલગાંમ.
 ૧ ,, પેસતનજી જમશિદજી માંસતર.
 ૧ ,, પોહિંઆજી કાવચજી પતેલ.
 ૧ ,, પેસતનજી જમશિદજી મહેતા, ઐદંન.

(૬૭)

૧ શેઠ પેસતનજી હોરમસજી કાલેતનાં.

૧ ,, પેસતનજી સાપુરજી, સીઆલકોત.

૬.

૨ શેઠ શીરોજીયા પેસતનજી નાલાસેથનાં.

૧ ,, ફરાંમજી શાપુરજી ખાતલીવાલા.

૧ ,, ફરાંમજી મેરવાંનજી શરાફ; પેશાવર પનખખ.

૧ ખોબા શાજલભાઈ મુરજી, દખન હેદરાબાદ.

૧ શેઠ ફરાંમજી શાપુરજી દાકતર.

૧ ,, ફરાંમરોજી જા'હાંગીરજી ચીનઈ.

૧ ,, ફરાંમજી નાંનાંભાઈ ખાઈસવાલા, ખેલગાંમ.

૧ ,, ફરાંમજી શોરાખજી વાહાદીઆ.

ખ.

૨ શેઠ ખરજોરજી રૂસતમજી મુલાંશીરોજી.

૧ ,, ખરજોરજી દમતુર રૂસતમજી મીરજા, ઉદવારા.

૧ ,, ખાપુજી હોરમસજી સકલાતવાલા.

૧ ,, ખલવંતરાવ દીનાનાંથ વકીલ, જંબુસર.

૧ ,, ખરજોરજી શોરાખજી ચીનઈ.

૧ ખાઈ ખચુખાઈ મેહરવાંનજી ફરેજર.

૧ શેઠ ખેજનજી મનચેરજી ઇજનેર.

૧ ,, ખેરાંમજી હોરમસજી હાથીરાંમ.

૧ ,, ખેજનજી માંનેકજી મોદી.

૧ ,, ખેરાંમજી હીરજીભાઈ ભેયાંનીઆ.

૧ ,, ખરજોરજી ફરાંમજી વાંનીઆ.

૧ ,, ખેરાંમજી માંનેકજી તાલુકદાર.

(૬૮)

૧ શેઠ ખેરાંમજી ૫રાંમજી કેતતીનવાલા, કરાંચી.

૧૬ આઠ બરજોરજી રમતમજી અપુ.

૧ શેઠ ખીજલાલ કાસીરાંમ.

૯.

૩ રાજેશી ભગવતસીંગજી સીગરાંમજી જદભ, ગોંદલનાં કુંવર.

૧ રાજેશી ભુમતસીંગ નારસીંગ ગોહલ, ભીમદાદનાં કુંવર.

૧ મુનસી ભોલાનાંથ સંપતરાંમ, રાંધનપુર.

૧ શેઠ ભીખાજી ખેરેરાંમજી દુબાસ.

૧ ,, ભીમજી જોનજી મસકંતી કચ્છ માંડવી.

૧ ,, ભીખાજી દોરાબજી તારાપોરવાલા.

ખ.

૨ શેઠ મનચેરજી નવરોજી ખનાજી.

૨ ,, મનચેરજી ખેજનજી ધજનેર, હેદરાબાદ.

૩ ,, મહેમિદલી અહામદ અલી સ્કુલમાશતર ખેતતવા.

૨ ,, માંનેકજી નશરવાંનજી ધાલા,

૨ મુનસી સાહીબ મનુ હસમાધલ, પોરબંદર.

૨ શેઠ મેહરવાંનજી ૫રદુનજી ભર્યા.

૧ ,, મેહરવાંનજી શેરાબજી જમશેદજી.

૧ ,, માંનેકજી નશરવાંનજી ધીબર, સુરત.

૧ ,, મેહરવાંનજી નવરોજી સકલાતવાલા.

૧ ,, મેહરવાંનજી કાવશજી કપતાન, રંચુન.

૧ ,, માંનસીંગ નરભિરાંમ, જેતપોર.

૧ ,, મનચેરજી શાપુરજી કોમમન.

૧ ,, માંનેકજી ખેરાંમજી મીસતરી.

(૬૯)

- ૧ શેઠ માંનેકજી કુંવરજી શેઠના.
- ૧ ,, માંનેકજી રસતમજી મેજર.
- ૧ ,, મોનાથામ્દં જેમ્મિયંદ અશીમના ઇન્જીનિયર, પાહલનપુર.

૨.

- ૨ શેઠ રતનજી ખમનજી દુબાસ.
- ૨ ,, રસતમજી હોરમસજી માંજી.
- ૧ ,, રસતમજી જીવનજી રેદીમની.
- ૧ ,, રસતમજી કાવસજી ખાગવાલા, કલીઆંની.
- ૧ ,, રસતમજી દીનશાજી શોપારીવાલા, શીરોજપોર.
- ૧ ,, રસતમજી હોરમસજી નાદરસાહા, અમદનગર.
- ૧ ,, રસતમજી મેરવાંનજી દોકતર.
- ૧ ,, રતનજી દીનશા મરચંનત, કાંપ બેલપોર.
- ૧ ,, રસતમજી શોરાખજી.
- ૧ ,, રતનજી જીવનજી અપુ, મઉ.
- ૧ શાહા રૂપચંદ જેમચંદ, જામનગર.
- ૧ શેઠ રસતમજી શોરાખજી ગવસ્તર.
- ૧ ,, રતનસા જીવાજી દાવર.
- ૧ ,, રસતમજી બેરાંમજી સરાય.
- ૧ ,, રસતમજી હોરમસજી સીંગારા.
- ૧ ,, રસતમજી મનચેરજી મેહતા.

૩.

- ૧ શેઠ લીમજીભાઈ માંનેકજી વાહાદીઆ, ખીલીમોરીઆ.
- ૧ ,, લખમનરાવ નારામ્મેન, કાથીઆવાદ.
- ૧ ,, લીમજીભાઈ દોશાભાઈ ખીલીમોરીઆ.

(૭૦)

૫.

૧ રાજેશ્રી વખતસીંગજી મેઘરાજજી ગોહિલવલાનાં કુંવર.

૧ રાજેશ્રી વખતસીંગજી ઢોલીયાકોર, ધલોરનાં કુંવર.

૧ શેઠ વજેચંદ રાજરાંમ, સુરત.

૬.

૫ શેઠ શોરાબજી શ્રાંમજી પતેલ.

૨ ,, માપુરજી ભીમજીભાઈ તારાપોરવાલા.

૧ ,, માપુરજી હોરમજી પાતક, સોલીસીતર.

૧ ,, માપુરજી શ્રાંમજી કરાકા.

૧ ,, ઝરવનદાસ ધુવરદાસજી બેટવાનો દય સેટરેટરી.

૧ બાઈ સીરીનબાઈ કાવસજી હાથીદાર જબલપોર.

૧ શેઠ સોરાબજી દાદાભાઈ કુબાસ.

૧ ,, સોરાબજી રતનજી દારવાલા.

૧ ,, સેખમ્મલી અબ્બદુલ કરીમ.

૧ ,, સોરાબજી પેસતનજી રાંના.

૧ ,, સોરાબજી બેજનજી ભરગા.

૧ ,, સોરાબજી માંનેકજી ધીવાલા.

૧ ,, સોરાબજી મનચેરજી ગોરવાલા.

૧ શાહા શાંમજી વીરચંદ, જાંમનગર.

૧ શેઠ સોરાબજી જમશેદજી મીદર.

૧ ,, સોરાબજી હોરમજી મુનસી.

૧ ,, સોરાબજી પેસતનજી કેરાંવાલા.

૧ ,, સોરાબજી જમશેદજી હાથીરાંમ.

હ.

- ૧ પરોઢિમર હોમંગ દમતુર જામાંરપ. પુનાં.
- ૩ રાજેશી હીંમતસીંગજી ઝાલા, ધરાંગધરાના કુંવર.
- ૧ રાજેશી હરીસીંગજી જાદેજી, લાકદીઆનો કુંવર.
- ૨ શેઠ હોરમસજી યેરાંમજી રાંતા.
- ૧ ,, હીરજીભાઈ અરદેશર દાદીસેયનાં.
- ૨ ,, હોરમસજી અરસેદજી કાવસજી માંકી દલાલ.
- ૧ ,, હોરમસજી ખુરશેદજી મેજર.
- ૧ હામી આરેફ ભરધરની કુંમવની.
- ૧ શેઠ હીરજીભાઈ મનચેરજી જુમલા, કાંનપોર.
- ૧ ,, હરગોવનદાશ દુલભદાસ વકીલ, જાંખુમર.
- ૧ ,, હોરમસજી હીરાજી માંદત.
- ૧ ,, હોરમસજી નાદરસાહા તારાપોરવાલા, તારાપોર.
- ૧ ,, હોરમસજી માંનેકજી દાદી અરજોરના.
- ૧ કાંઠ હંસરાજ ભાગચંદ.
- ૧ શેઠ હોરમસજી દીનશાજી ખાંમખોત.



